

Mestské elity Skalice vo svetle testamentov a príbuzných písomností zo 17. storočia

Urban elites of Skalica in the light of the testaments and related papers from 17th century

Richard Drška

ABSTRAKT

Testamenty, pozostalostné súpisy a delby majetkov predstavujú dôležité zdroje informácií pre dejiny slobodných kráľovských miest v Uhorsku v ranom novoveku. Primárne umožňujú podrobne identifikovať majetkovú základňu príslušnej rodiny a pred zavedením matrik sú aj dôležitým zdrojom genealogických informácií. V kombinácii s údajmi o postavení v rámci spoločnosti (mešťan, šľachtic), zastávaných úradných postoch (famiľiár, mestská inteligencia, volený predstaviteľ mesta, stolice, tridsiatnik) možno bližšie určiť jej postavenie v dobovej spoločnosti a zaradiť konkrétnu osobu k mestským elitám. Formálne znaky, resp. časti jednotlivých druhov písomností viažucich sa na smrť človeka ponúkajú tiež informácie o vierovyznaní, zbožných odkazoch, umožňujú pomerne presne určiť dátum úmrtia. Množstvo informácií, ktoré obsahujú, ich tak radia v Skalici, ako i ostatných uhorských mestách k najdôležitejším prameňom pre výskum obyvateľstva v 16.–18. storočí.

ABSTRACT

Testaments, inventories of property and its divisions deeds are important sources of information for the history of the free royal cities in Hungary in the Early Modern times. They primarily make it possible to identify in detail the assets of the family concerned and are also an important source of genealogical information before the registers are introduced. In combination with data on the position within the company (townsman, nobleman), the official positions held (familiar, urban intelligence, elected representative of the city, administrative region, or customs officer), it is possible to determine more closely its position within the society of that time and to include a specific person among the urban elites. The formal features or parts of the various types of death-related documents also offer information about religion, pious legacies, and enables to determine a relatively precise date of death. The amount of information they contain makes them both in Skalica and in the other cities of Hungary one of the most important sources for research of population in the 16th to 18th century.

KLÚČOVÉ SLOVÁ

Uhorsko; Skalica; testament; pozostalostný súpis; delba majetku; mestské elity; verejné funkcie; vlastná rodina; nehnuteľný a hnutelný majetok; zbožné odkazy

KEYWORDS

Hungary; Skalica; testament; inheritance list; division of property; urban elites; city office; blood family; real estate and movable property; pious legacies

Skalica, ako je známe, získala výsady slobodného kráľovského mesta pomerne neskoro, až na jeseň 1372 v Trnave od Ľudovíta I. z Anjou.¹ Príznačnou pre jej vývoj počas 15. a veľkej časti 16. storočia bola pozícia zálohovaného alebo do dedičnej šľachtickej držby udeleného mesta. V rokoch 1392–1434, de facto však len do júna 1432, ju vlastnili Stibor zo Stiboríc st. a ml.² Následne vyše dva roky do jesene 1434 sa tu zdržiavala husitská posádka s veliteľom Jánom z Vrbna. Keď potom mesto dostalo trvalú kráľovskú posádku, bol jeho bezprostrednou nadriadenou vrchnosťou veliteľ tejto posádky – kráľovský kapitán. Tým najznámejším, ktorý Skalicu využíval ako oporný bod pre plienenie rozsiahlych území Moravy a Dolného Rakúska, bol v rokoch 1438–1450 Pankrác zo Sv. Mikuláša.³ Koncom 15. storočia, najskôr v roku 1497, získali mesto do zálohu Zápoľskí – Štefan s manželkou Hedvigou a ich syn Ján.⁴ Po nešťastnej bitke pri Moháči mesto obsadil jeden z nových uhorských panovníkov Ferdinand I. Habsburský a už v roku 1527 ho zálohoval majiteľom susedného Strážnického panstva Žerotínskym, s ktorými mala Skalica už prv neustále chotárne spory.⁵ Vzájomná animozita sa po zálohovaní mesta prejavila sústavným poškodzovaním skalického chotára, väznením mešťanov a prudkými spormi vo veci zasahovania do mestskej samosprávy, čo musel riešiť panovník a rôzne kráľovské komisie. Skalica si napriek takémuto osudu a popri ďalších peripetiách najmä vojenského charakteru istotne vďaka úsiliu mešťanov a vedenia mesta obhájila post slobodného kráľovského mesta, čo potvrdil i zákonný článok 3 z roku 1514

- 1 Štátny archív Trnava (ŠA TT), pracovisko archív Skalica (PA Skalica), Magistrát mesta Skalica (MG Skalica), Listiny, číslo (č.) 7; Viestová, Zora: Šesťstoročné privilégium Skalice ako základ vývoja mestskej správy. Zborník Záhorského múzea v Skalici 3, 1972, s. 26–27; Sedlák, Vincent a kol. (eds.): Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov IV. Pod vládou anjouovských kráľov. Bratislava 2002, s. 240–241, č. 89.
- 2 Dvořáková, Daniela: Rytier a jeho kráľ. Budmerice 2003, s. 104.
- 3 Lukačka, Ján: Skalica v stredoveku. In: Drahošová, Viera (ed.) Skalica. Skalica 2014, s. 126.
- 4 Tamže, s. 130.
- 5 Šátek, Jozef: Vzťahy medzi strážnickými pánmi Žerotínskymi a Skalickou. Zborník Záhorského múzea v Skalici 5, 2009, s. 11.

o majetkoch a príjmoch kráľovskej koruny i jej prijatie do skupiny tavernických miest v roku 1577.⁶

MESTSKÁ SPRÁVA A MESTSKÉ ELITY

Samotná mestská správa i mestské právo vychádzali zo vzoru Trnavy, ktorá bola po právnej stránke pre Skalicu materským mestom.⁷ Dokladá to napokon pomerne bohatá korešpondencia týchto dvoch miest z prvej polovice 16. storočia zameraná v prevažnej miere na riešenie komplikovaných súdnych prípadov či výklad mestského práva.⁸ Volebným dátumom v Skalici bol každoročne sviatok sv. Juraja – 24. apríl. Vo voľbách sa kreovala skupina vyšších aj väčšina nižších mestských úradníkov, pričom k nižším patrili správcovia mestských inštitúcií, ktoré vznikli na základe postúpenia niektorých menších regálnych práv mestu. Boli to: mestský pokladník, správcovia pivovaru, špitálsky úradník, kostolníci, dozorcovia trhu, dozorcovia jatiek, správcovia rybníkov, hájníci a hotari, štvrtníci, mýtnici a kontrolóri účtov. Vyššími úradníkmi boli: richtár, mešťanosta, po roku 1617 mestský kapitán, senátori, notár, majster viničných vrchov – tzv. horný a členovia vinohradníckeho úradu.⁹

V systémeestskej správy Skalice v druhej polovici 16. a v 17. storočí sa sformovala skupina rodov, ktorých príslušníkov možno označiť za mestské elity.¹⁰ V podmienkach Skalice, ale i iných slobodných kráľovských miest vtedajšieho kráľovského Uhorska, ako Trenčín alebo Prešporok išlo o pomerne heterogénnu skupinu obyvateľstva miest z viacerých aspektov. Ak platí, že mestské elity v širšom stredoeurópskom priestore boli nositeľmi politickej, hospodárskej a kultúrnej moci,¹¹ poľským a uhorským špecifikom bolo koncentrovanie pozemkového vlastníctva v rukách mestských elít a časť mešťanov slobodných kráľovských miest bola vyslovene závislá od roľníctva, chovu dobytky a vinohradníctva.¹² To

6 Corpus iuris Hungarici. Tomus 1. Tyrnaviae: Typis Academicis Societatis Jesu, 1751, s. 326, zák. čl. 3/1514; Mertanová, Štefánia: Ius tavernicale. Bratislava 1985, s. 82.

7 Lehotská, Darina: Vývoj mestského práva na Slovensku. In: Zborník FF UK Historica 10, 1959, s. 77, 81.

8 Korešpondenciu uverejnil Varsik, Branislav (ed.): Slovenské listy a listiny z 15. a 16. storočia. Bratislava 1956.

9 Blížšie k celej problematikeestskej správy i konkrétnych osôb, ktoré sa na uvedených pozíciách objavili, pozri: Drška, Richard: Mestská správa Skalice do roku 1711. Skalica 2016.

10 Duchoň, Michal: Rodinné väzby v prostredí mestských elít na príklade Modry, Pezinka a Svätého Jura v rokoch 1600–1720. In: Forum Historiae 6, 2012, č. 1, s. 35. <http://www.forumhistoriae.sk/FH1_2012/texty_1_2012/duchon.pdf> [4. 4. 2018]

11 Peřinová Helena: Od patriciátu k elitě. Definice horní měšťanské vrstvy raného novověku v posledních padesáti letech. Český časopis historický 104, 2006, 1, s. 116–117.

12 Miller, Jaroslav: Uzavřená společnost a její nepřátelé. Město středovýchodní Evropy (1500–1700). Praha 2006, s. 21, 33, 298–299. Lacko, Miroslav: Levoča a levočské elity v storočí kameralistickej hospodárskej politiky (1690–1790). Z minulosti Spiša 28, 2020, s. 127.

bol aj prípad Skalice, či napríklad Levoče. Rôznorodosť tejto skupiny podčiarkuje ich spoločenský status, nadobudnuté vzdelanie či vierovyznanie. Vo svojich rukách koncentrovali okrem politickej moci aj značné finančné prostriedky a pozemkové vlastníctvo, ktoré vystupujú do popredia práve v testamentoch a vo veľkej miere tvorili základ kariérneho postupu v správnych štruktúrach mesta. Dôležitou východiskovou pozíciou v podmienkach Skalice bola i skutočnosť, že išlo často o bohatých alebo nobilitovaných mešťanov, drobných zemanov, ktorí sa v meste usadili ako utečenci pred Turkami, familiárov významnejších šľachtických rodov, ako boli napr. Cobarovci (Czobor), Révayovci, Lórantovci, Ilešházi-ovci (Illésházy), kráľovských tridsiatnikov, prípadne o osoby s vyšším vzdelaním, ktoré sa uplatnili najmä na poste notára.¹³ Samozrejme, primárna bola schopnosť riadiť a spravovať verejné a hospodárske záležitosti.¹⁴ V užšom zmysle slova boli teda mestskými elitami len tí jednotlivci, ktorí zastávali najdôležitejšie posty v mestskej samospráve, ako sú richtár, mešťanosta, mestský kapitán, členovia senátu, a v Skalici aj vinohradnícky majster – horný. V 16. storočí išlo v drivej väčšine o mešťanov a iné skupiny obyvateľstva, najmä šľachta bola z riadenia miest vylúčená. Zmenené pomery po bitke pri Moháči však znamenali prílev šľachty do miest, pričom časť z nej sa snažila presadiť svoj vplyv aj v mestskej správe, a to jednak ako úradníci so skúsenosťami z hospodárskej správy panstiev alebo jednoducho sobášnym zväzkom s niektorým mešťanským rodom. Navyše spoločenskú štruktúru miest začali od prelomu 16. a 17. storočia výraznejšie dopĺňať aj nobilitovaní mešťania, čo možno chápať aj ako dobový módný trend.¹⁵ Bežnou skutočnosťou sa tak v 17. storočí stalo, že najvýznamnejší funkcionári uhorských slobodných kráľovských miest mali armáles a boli šľachticmi.¹⁶ V širšom zmysle však nemožno zo skupiny elít žijúcej v konkrétnom meste vylúčiť duchovenstvo, vojakov, najmä tých z radov šľachty, šľachtu a niektorých bohatých mešťanov, ktorí neparticipovali na riadení mesta, rôznych úradníkov pôsobiacich vo feudálnej správe panstiev, v správe stolíc, či kráľovských úradníkov, a, samozrejme, aj vzdelancov, ako boli napríklad pedagógovia mestských škôl, lekárnici. Dôležitým znakom sú vzájomné príbuzenské väzby.¹⁷ Termín elity, tak nezahŕňa len

13 Pozri napr. heslá: Bogáty, Klubnik, Rokitaj.

14 Duchoň, Michal: Rodinné väzby v prostredí mestských elít..., s. 35.

15 Miller, Jaroslav: Uzavřená společnost a její nepřátelé, s. 147–149. Németh, H. István: Šľachta v mestách – prirodzený proces alebo negatívny jav? *Forum historiae* 2, 2008, 2, s. 1–29.

16 Okrem Skalice sú podobné trendy zdokumentované aj v Kremnici, Trenčín či malokarpatských vinohradníckych mestách Pezinok, Modra a Svätý Jur. Duchoň, Michal: Mešťan. In: Duchoňová, Diana – Hanula, Matej a kol. (eds.): Človek raného novoveku. Bratislava 2020, s. 284.

17 Porovnaj v podmienkach Trenčína Brindza, Peter: Trenčianska mestská elita a jej genealogické väzby v storočí stavovských povstaní. Stropkov – Trenčín – Lysá pod Makytou 2015, najmä s. 11–12, 167; Federmayer, Frederik: Postavenie úradníka a možnosti úradníckej kariéry v ranonovovekom Uhorsku. In: Duchoňová, Diana – Hanula, Matej a kol. (eds.): Človek raného novoveku. Bratislava 2020, s. 120.

mešťanstvo, osoby a rody aktívne v mestskej správe, ale aj iné popredné vedúce skupiny mestskej society.¹⁸ Z takto špecifikovaných mestských elít sa pozornosť v prípade Skalice bude v predložennom príspevku sústreďovať na osoby zastávajúce post richtára, mešťanostu a mestského kapitána s prihliadnutím na výpovednú hodnotu dochovaných testamentov, pozostalostných súpisov a delieb majetkov ako i množstvo ďalších prameňov z mestského archívu Skalice, ktoré dopĺňajú obraz podrobnejšie predstavených osobností mestskej správy.

STAV A CHARAKTER PRAMENNEJ ZÁKLADNE

Testamenty, ako písomné vyjadrenia poslednej vôle poručiteľa vo vzťahu k vlastnej rodine a najmä hnutelnému i nehnuteľnému majetku, vznikali v Uhorsku na základe zvykového práva a k ich zákonnej úprave prišlo až v roku 1715.¹⁹ Samozrejme, že takto vyjadrená posledná vôľa musela spĺňať isté náležitosti, ako bol vek dvanásť rokov, zdravý rozum, schopnosť prejsť vlastnú vôľu pred adekvátnymi svedkami, najčastejšie členmi senátu a majetok musel byť voľne disponovateľný.²⁰ Z hľadiska výpovednej hodnoty testamenty odzrkadľujú realitu, a teda veľmi presne poukazujú na majetkové pomery poručiteľa, pričom môžu niekedy prinášať aj informácie o vzťahu poručiteľa k majetku, resp. k vlastnej rodine ako dedičom, čím čiastočne poodhaľujú aj rodinné vzťahy, či už v kladnej alebo zápornej podobe.²¹ Okrem testamentov, ktoré tvoria najväčšiu časť písomností venujúcich sa majetkovej držbe mešťanskej vrstvy, možno k tomuto typu priradiť z hľadiska výpovednej hodnoty i pozostalostné súpisy a posmrtné delby majetku.

Prirodzene, pre výskum mestských elít na základe testamentov a príbuzných písomností je dôležitý stav pramennej základne k takto zvolenej téme. Najdôležitejším zdrojom informácií je archív mestského magistrátu, ktorý však pre časté požiare Skalice v rokoch 1559, 1583, 1592, 1601, 1615, 1620, 1631, 1639,²² vo-

18 Bada, Michal: Niekoľko úvodných poznámok k vývoju mestských elít v stredovekom a ranonovovekom urbánnom prostredí. In: Bada, Michal a kolektív (eds.): Z vrcholu na okraj. Elity a marginalizované skupiny v dejinách našich miest. Bratislava 2023, s. 18.

19 Haas – Kianička, Daniel: Výpovedná hodnota kremnických testamentov zo 16. storočia. Mesto a dejiny 4, 2015, 1, s. 6. Pozri tiež Luby, Štefan: Dejiny súkromného práva na Slovensku. Bratislava 2002, najmä s. 530–531.

20 Tamže, s. 7.

21 Duchoň, Michal: „Maličký statek, který mi Pan Buch propustil“ Dom a domácnost malokarpatských mešťanov v 17. storočí vo svetle testamentov a pozostalostných inventárov. Historické rozhľady 2, 2005, s. 54–55. V Skalici je takýmto podrobným testamentom poodhaľujúcim vzťahy otca so synom a nevestou testament Jána Pogranyho z 10. apríla 1706 s dodatkami zo 17. decembra 1710 a 22. februára 1711. ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Liber testamentorum et divisionum 1694–1806, č. 184 (staré č. 36), fol. 143–153.

22 Drška, Richard: Keď v Skalici oheň ničil... (požiare mesta v 16. a 17. storočí). Záhorie 19, 2010, 1, s. 2–3.

jenské pohromy – z nich najmä Bočkajovo (Bochkay) povstanie²³ – je zachovaný pre druhú polovicu 16. storočia len torzovite, kompletnejšie až od počiatku 17. storočia, čo platí aj pre testamenty skalických mešťanov. V súčasnosti je tak možné z tohto pohľadu skúmať mestské elity Skalice na základe dvoch kníh testamentov z rokov 1617–1694 a 1694–1806 a 9 škatúl, ktoré obsahujú približne 1 400 kusov jednotlivín z časového rozpätia rokov 1605–1866.²⁴ Vôbec najstarší dochovaný testament skalického mešťana patrí mäsiarovi Mertlovi z roku 1541 a je uložený v archíve mesta Trnavy. Skalica totiž nevedela, ako rozdeliť dedičstvo po ňom, keďže skoro celý majetok odkázal deťom z druhého manželstva a podieľu sa domáhali i potomkovia z prvého manželstva, a preto si žiadala poučenie od trnavského magistrátu.²⁵

Ak zoberieme za smerodajné volebné záznamy zachytené v magistrátnych protokoloch precízne od 80. rokov 16. storočia, vystriedalo sa do roku 1711 na troch najdôležitejších postoch mestskej správy richtára, mešťanostu a mestského kapitána dovedna 69 osôb. Celkovo sa zatiaľ podarilo identifikovať v mestských písomnostiach testamenty, pozostalostné súpisy a delby 25 funkcionárov a 11 manželiek, pričom nie je vylúčené, že po podrobnejšom štúdiu genealogických väzieb a ich spresnení môže cifra pri ženských testamentoch ešte stúpnuť. Počet dochovaných písomností vzhľadom na počet osôb je pomerne nízky, čo napokon podčiarkuje i skutočnosť, že len v štyroch prípadoch máme k dispozícii testament príslušného mestského úradníka i jeho manželky.

Z hľadiska samotného pomenovania tohto právneho aktu skalickí mešťania používali označenia: testamentum/testament, pořadek, fassio/fassia, poslední wula, kssaft, ostatny wula, poručenstw, postremae voluntatis, porzizeny, dispositio, amicabilis compositio a stretávame sa i s posmrtnými súpismi a delbami nesúcimi titul consignatio seu inventar, resp. divisio/rozdyľ, a napokon pri senátorovi Matejovi Bosnayim má testament z roku 1702 formu úradného svedectva vystaveného mestom. Formálne usporiadanie skúmaných testamentov

23 Povstalci mesto obsadili na jar 1605, v lete ho dobyli spojené české a moravské vojská a držali ho až do roku 1607. Osud mestských písomností v týchto pohnutých časoch dokumentuje Protokol kúpy a predaja vinohradov z rokov 1592–1610, ktorý odcudzili v roku 1606 vojaci a do Skalice bol vrátený v roku 1608 z českého Písku. Drška, R.: Mestská správa Skalice do roku 1711, s. 23, 43–44.

24 ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Testamentorum, divisionum et transactionum ab anno 1617 usque 1694, č. 183 (staré č. 16); Liber testamentorum et divisionum 1694–1806, č. 184 (staré č. 36); kart. Testamenta No. 1–160 (1612–1809), Testamenta No. 161–300 (1615–1813), Testamenta No. 301–450, Testamenta No. 451–650, Testamenta No. 651–850, Testamenta No. 851–1000, Testamenta No. 1001–1150, Testamenta No. 1151–1262, Testamenta 1606–1745, 1788–1866.

25 Varsík, B.: Slovenské listy a listiny z 15. a 16. storočia, s. 238–240, č. 137; s. 247–248, č. 144; s. 248–250, č. 145; s. 251, č. 147; s. 251–253, č. 148; s. 253, č. 149.

má v zásade ustálenú štruktúru,²⁶ na úvod najčastejšie s invokačnou formulkou v znení: „*Ve jmeno Nerozdilnej Trojicý Svatej Boha Oce, Sina ý Ducha S.*“, a po nej informáciu o telesnej nemoci poručiťa a zdravom rozume, pri ktorom činí testament s odkazom duše do rúk Všemohúceho a tela ku kresťanskému pochoванию.²⁷ Zriedkavo figurujú už v tejto úvodnej pasáži svedkovia alebo poručníci, ktorí majú dozerat' na výkon ustanovení testamentu a želaní testátora, častejšie však býva táto pasáž zaradená až na konci testamentu.²⁸ Výnimočne sa objavujú aj odvolávky na právne zvyklosti platné v Uhorsku, obsiahnuté v Tripartite. V roku 1616 sa odvolával na čl. 57 I. časti o voľnom nakladaní šľachtica so svojím majetkom Bazil Helciades, v roku 1668 sa na rovnaký článok a navyše čl. 13 a 14. III. časti o priznaniach pred richtárom a prísaznými a nadobúdaní držby dedičstva odvolával Ján Rokitay.²⁹ Krátke arengy ako súčasť úvodných pasáží sú skôr výnimočné, a poukazujú najmä na nestálosť ľudského života na tomto svete a neistú hodinu smrti. Anna Šimonovičová (Ssimonovith) konštatuje v auguste 1680 „*dobru pamiet gesscze magicze, niniegssy swieta tochtó nestale czase a metliczku moroweg rany, ktoru na nas myly P. Buch, dopuszczaty raczy, przed oczyma swimym magicze ...*“, a preto pre prípad choroby robí testamentárnu dispozíciu.³⁰

V pozícii svedkov sa najčastejšie objavujú členovia senátu, prípadne iné významné osoby žijúce v meste. V testamente Jána Bogátého z roku 1637, ktorý okrem pôsobenia v správnych štruktúrach mesta bol skalickým kráľovským

26 Porovnaj Haas – Kianička, D.: Výpovedná hodnota kremnických testamentov zo 16. storočia, s. 7.

27 V roku 1616 sa vyjadril bývalý mestský notár a richtár Bazil Helciades takto: „*Ya Basylius Hilkowic jsauc od Pana Boha všemohucihó nemocy navšřiven, a považujice nestalost vieku, věduc o tom, že smřt jřsta, ale hodina její nejřsta. Smřřivše se se Panem Bohem a Stvřřitelem svym, strany tohto maličkeho statku sveho který jsem službami svymi vyslužil, a protož ho take mōhu dati komu chce a ma dobra vůle jest.*“ Anna Klimková, vdova po Václavovi Hanákovi v roku 1631 uviedla: „*Ja Anna Klymkovich pozustala vdova po neb. dobrej pamietř panu Václavovy Hanakovy spolumiešřieninu a obyvately miesta tohto Skalice. Uznávajic nestalost zřvota meho tielesneho nevieduce take dne, ani hodiny v kterau by mnie Pan Buch povolati račil pokud ješřtie při dobry pamietř zastavam pořiadek tento učiniti sem umynila. Však přednie dušy mu mylu v ruce Krysta Pana a Spasřitele meho poručim, tielo pak odkud poslo, obyčejem křřtianskym a kathyolckym poctive k zachráníeni.*“ Andrej Ribenský v roku 1655 hovorí: „*Ego Andreas Ribenský, sentiens se in sanitate habere defectum, mente tamen sana et integra, de bonis meis a domino Deo mihi concessis dispositionem facere constitui in hunc modum ut sequitur. Primum et ante omnia animam meam Deo et Redemptori meo commendo, corpus autem terrae unde traxit originem ad honestae sepeliendum lego.*“

28 Výnimku predstavuje napr. testament Kataríny, manželky Eliáša Pergera (Bergera) z 21. marca 1635. ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Testamentorum, divisionum et transactionum ab anno 1617 usque 1694, č. 183 (staré č. 16), fol. 71r.

29 ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Testamenta No. 161–300, č. 218; Testamentorum, divisionum et transactionum ab anno 1617 usque 1694, č. 183 (staré č. 16), fol. 316v. Štenpien, Erik: Tripartitum. Bratislava 2008, s. 113, 271.

30 Tamže, Diarium sess. magistrat. annorum 1617–1658, č. 4 (staré č. 15), fol. 364r. Príklady areng aj v poznámke 27.

tridsiatnikom, sú zachytení skalický dekan Tobiáš Bolerázy, richtár Ján Baterna, kráľovský účtovník Štefan Kersztúri a senátori Ján Tarek a Juraj Pograni.³¹ V roku 1680 nechala spísať svoj testament Anna Šimonovičová (Ssimonovith), manželka Michala Gericiho (Gericzy), a to v prítomnosti richtára Jána Pogranyho, kanonika a skalického dekana Michala Imricha Sustoviča (Szustovicz), mešťanostu Jána Jančíka (Janczik), senátorov Františka Mateja Bosnayho, Jána Šomoda (Somody), Juraja Senéšiho (Szenniessy) a notára Jána Lonského.³²

Dôležitou súčasťou, ktorá umožňuje približne datovať dobu smrti poručníka, bol údaj o publikovaní a vyhlásení testamentu, pričom osoby, ktoré boli v pozícii dedičov, alebo sa domnievali, že majú nárok na dedičstvo, často vzniesli protestáciu proti obsahu testamentu. Testament Jána Baternu, spísaný počas morovej epidémie v Skalici 27. augusta 1645, bol otvorený a prečítaný v dome testátora 7. júna 1646 v prítomnosti richtára Štefana Bajčího (Baychy), Juraja Baternu, Jána Rakolupskeho a Jánových sestier Kataríny a Kristíny.³³ Stalo sa tak približne mesiac po tom, čo Ján pred 10. májom zomrel.³⁴ Proti testamentu dlhoročného skalického richtára Jána Pogranyho protestovali pri jeho publikácii 1. júla 1712 na radnici v prítomnosti senátu syn Pavol svojím menom i menom sestry Kataríny a vnuk Ján menom matky Evy Slováčkovej (Slowacsek), vdove po Jurajovi Pograny a obaja protestujúci si vyžiadali vydať kópiu testamentu.³⁵ Úradné osoby, najčastejšie senátori spolu s notárom však nevystupovali aktívne len pri spisovaní testamentu, ale po smrti testátora dozerali aj na publikovanie a výkon testamentu.³⁶ Platilo to o to viac, že väčšina testamentov bývala najčastejšie uložená v archíve mestského magistrátu.³⁷ Dozor sa sústreďoval i na dohľad nad základinami, ktoré vznikli na základe závetov a vyplácali sa z nich peniaze za zádušné omše, magistrát kontroloval i výkon poručníctva nad neplnoletými dedičmi a jeho ochrany sa dovoľávali aj vdovy.³⁸

Čo sa týka jazyka skalických testamentov, pozostalostných súpisov a posmrtných delieb majetku, dominuje dobová slovenčina s prvkami miestneho nárečia,

31 ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Testamentorum, divisionum et transactionum ab anno 1617 usque 1694, č. 183 (staré č. 16), fol. 81v.

32 Tamže, fol. 365v.

33 Tamže, fol. 158r.

34 Tamže, Diarium sess. magistrat. annorum 1617–1658, č. 4 (staré č. 15), fol. 547r.

35 Tamže, Liber testamentorum et divisionum 1694–1806, č. 184 (staré č. 36), fol. 152–153.

36 Švecová, Adriana: Trnavské meštianske závetý (1700–1871) I. zväzok. Trnava 2014, s. 39. Bývalo zvykom, že sám testátor prosil poručníkov o dozor, prípadne im každému odkázal po 1 fl. alebo toliari ako to urobil v roku 1680 aj Michal Gerecy. ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Testamentorum, divisionum et transactionum ab anno 1617 usque 1694, č. 183 (staré č. 16), fol. 373v.

37 Duchoň, Michal: Testamenty modranských a svätajurských mešťanov ako prameň k dejinám každodenného života v ranom novoveku. In: Ragačová, Júlia (ed.): Diplomatická produkcia v stredovekom meste. Bratislava 2005, s. 243.

38 Švecová, A.: Trnavské meštianske závetý (1700–1871), s. 40.

a to bez rozdielu, či išlo o mešťanov, alebo i významnejších šľachticov. Z celkového počtu 36 písomností testamentárneho charakteru je len 5 napísaných v latinčine – Petra Belayho, Andreja Rybenského a jeho manželky Anny, Mateja Bosnayho a delba majetku po nebohom Štefanovi Potockom a 2 v maďarčine – Jána Mellegha a Františka Zombatého. Latinčina okrem samotných textov testamentov sa najviac uplatnila v úvodných formulkách a pri spomenutých záznamoch o publikovaní.

Z konkrétnych písomností sa svojou výpovednou hodnotou radia k zaujímavejším testament bohatého mešťana Jána Batrnu z roku 1645, testament kráľovského tridsiatnika a richtára Jána Bogáteho z roku 1637, delba a postupný predaj majetkov talianskeho rodu Fabianovcov z rokov 1602–1609, testamenty tridsiatnika Jána Rokitaja a jeho prvej manželky Barbory Kerestúri z rokov 1668 a 1645, testament bohatého šľachtica a richtára Václava Hanakyho z roku 1626 a jeho manželky Anny Klimkovich z roku 1631, testament mešťana Martina Nemravu z roku 1691, ktorý zomrel bez mužského dediča, pozostalostný súpis domácnosti z roku 1617 po kráľovskom tridsiatnikovi a richtárovi Tomášovi Klubnikovi, delby majetkov po mešťanostovi Tomášovi Tichom z roku 1636 a ilešháziovskom familiárovi a richtárovi Jurajovi Wereswarym z roku 1617, ako i testament bohatý na informácie o medziludských vzťahoch vo vlastnej rodine richtára Jána Pogranyho z rokov 1706–1711.

Veľmi výraznou tendenciou, ktorú pri obsadzovaní čelných mestských funkcií badať už od prelomu 16. a 17. storočia, je skutočnosť, že sa v nich čoraz viac presadzovali príslušníci drobnej šľachty, armalisti, familiári majiteľov okolitých hradných panstiev či osoby pôsobiace v kráľovských službách, najmä na pozícii tridsiatnikov. Potvrdzujú to aj tu publikované biografické medailóny osobností, z ktorých len jediný mal status mešťana. Vo veľkej miere to predznamenáva aj ich rodinné väzby a vzťahy v rámci mesta a, samozrejme, zamestnanie a zabezpečenie príjmov zodpovedajúce dobovým predstavám raného novoveku o statu-se šľachtica. Okrem spoločného menovateľa, ktorým bolo dlhodobé zastávanie niektorej čelnej funkcie v správe mesta, sa pri vyššie zmienených osobnostiach ukazuje aj ďalšia tendencia, a to kombinácie zamestnania v správe mesta s inou funkciou, čo spolu s pozemkovým vlastníctvom v chotári Skalice i blízkom okolí diverzifikovalo ich príjmy, a v prípade výpadku niektorého z nich to nemuselo rodinu výraznejšie negatívne zasiahnuť. Na poste tridsiatnikov sa tak uplatnili Ján Bogáty, Václav Hanák, Tomáš Klubnik a Ján Rokitaj. Pre Juraja Verešváriho bolo zrejme hlavným zdrojom príjmov pôsobenie v službách palatína Štefana Ilešháziho. Bratia Fabianovci a pravdepodobne aj Ján Pograny sa venovali kupectvu. Iné zamestnanie ako mestskú funkciu treba predpokladať aj pri zostávajúcich osobnostiach Jánovi Batrnovi, Martinovi Nemravovi a bratoch Tichých, čo môže potvrdiť v budúcnosti ďalší výskum.

Výnimočne sa dá prostredníctvom testamentu nazrieť aj do medziludských vzťahov v rodinách skalických mestských elít. Ťažkú situáciu mal pri koncipovaní svojho testamentu Ján Pograny, keďže jeho vlastný syn Pavol a Eva, vdova po jeho mladšom synovi Jurajovi, sa neznášali s Jánovou druhou manželkou Alžbetou Klinkovskou a po Jánovej smrti proti testamentu otca okamžite protestovali. Pavol Pograny mal zrejme už v mladosti ťažkú povahu a opakovane počas štúdií vo Viedni a Užhorode spôsobil otcovi starosti svojím správaním. Svojho svokra Martina Nemravu zasa nemal v oblube Pavol Ernest Salix. Po Nemravovej smrti totiž spísal zoznam finančných i vzťahových príkorí, ktorým čelil ako jeho zať.

Zaujímavý problém predstavuje aj epitaf Jána Rokitaja, ktorý sa spolu s druhou manželkou Alžbetou Máriou Baršňovou nechal pochovať v krypte Kostola Bolestnej Panny Márie skalického františkánskeho kláštora. Hoci nápis na mramorovej doske je datovaný do roku 1648, obaja manželia žili ešte ďalších dvadsať rokov. Ján zomrel v októbri 1668 a vdova Alžbeta Mária bola nažive ešte v roku 1682.³⁹ Ako vysvetlenie sa ponúka, že si dosku nechali obaja manželia vyhotoviť v predstihu, azda v obave náhlej smrti v dôsledku epidémie, prípadne sa tak mohli rozhodnúť v súvislosti so stavebnými úpravami kláštorného chrámu.

39 ŠA TT, PA Skalica, Pozostalosť Jozefa Šátka, kart. 36 Reha-Ru. Rokitajov testament z roku 1668, ako i skutočnosť, že Alžbeta Mária žila ešte v roku 1682, vyvracajú starší názor Miroslava Mindáša, ktorý predpokladal, že v Skalici žili v krátkom čase po sebe dvaja Jánovia rovnakého priezviska. V skutočnosti, aj podľa záznamov zo skalickej matriky narodených, ide o jednu a tú istú osobu. <<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F=-YNCL3-?i=158&cc=1554443&cat=1467769>> [14. 3. 2024]; Mindáš, Miroslav: Heraldické náhrobníky zo Skalice. In: Heraldika na Slovensku. Martin, 1997, s. 94–99.

mal Martin Lužický vyplatiť Kataríne a Kristíne po 500 fl. Namiesto toho im dal vlastný otcovský dom na Potočnej ulici s majerom v hodnote 650 fl. a Alžbeta im postúpila nejaké peniaze z vinohradov a postupne mala splatiť 500 fl.⁴⁹ Ak by sa manželka Jána Batrnu znovu vydala, mala jej časť domu pripadnúť dcére, ak by aj tá zomrela, mal dom prejsť na obe jeho sestry a ich potomkov. Vlastné role nemal žiadne, nejaké mal len v zástave, do vyplatenia ich mali užívať žena s dcérou. Tri vinohrady „*W blinnicznych, w Wysokych polech, w Krawich horach*“ odkázal dcére, dva „*we Sspetych a w Starych horach*“ spolu s jedným zastaveným „*w Nowosadich wrchnich*“ do vyplatenia pripadli manželke.

hnuteľný majetok: 1400 fl. v dukátoch, toliaroch a starých kráľovských; pohľadávky, ktoré mal Ján Batrna voči mestu za 17 meríc pšenice 34 fl., za koňa 25 tvrdých toliarov,⁵⁰ za pětitku⁵¹ červeného vína 25 fl., 69 fl. mu dlhoval Štefan Bajči (Bagchy), za čo dal Baternovi do zástavy strieborný pohár, za koňa 21 tvrdých toliarov dlhoval notár Ján Rakolupský. Spolu s ďalšími menšími dlhmi si všetko mali rozdeliť manželka a dcéra. Ak by manželka zomrela, má všetko pripadnúť dcére, v prípade smrti dcéry sa jej diel mal rozdeliť medzi Jánovu manželku a deti jeho dvoch sestier. V truhlici uschovanej na hrade Ostrý Kameň bolo 7 pozlátených pohárov, 6 strieborných pásov, asi 14 zlatých prsteňov, aj to si mali rozdeliť manželka a dcéra. Hnuteľné veci, ako obilie a víno odkázal Ján manželke a dcére Alžbete. 40 fl., striebornú šablú a granátový kabát odkázal Jánovi Dubovičovi (Dubowicz). Granátovú mentieku bratovi Jurajovi Baternovi. Dlh 60 fl. náležiaci nebohému Lukášovi Luboveckému (Lubowyczky) mala manželka zaplatiť farskému kostolu.

zbožné odkazy: Ján Batrna odkázal na zádušné omše 100 fl. františkánom; 10 fl. na kopáčsky (debnársky) oltár. V prípade vymretia potomkov po dcére a Jánových sestrách polovica statku má pripadnúť františkánom a druhá farskému Kostolu sv. Michala Archanjela.

dátum spísania testamentu: 27. augusta 1645

dátum a miesto úmrtia: † pred 10. májom 1646, Skalica⁵²

49 ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Diarium sess. magistrat. annorum 1617–1658, č. 4 (staré č. 15), fol. 677v.

50 Hodnota tvrdého toliara sa menila. V roku 1625 to bolo 1 fl. 25 den.; v roku 1632 to bol 1 fl. 70 den.

51 Pětitka – sud o objeme 5 urien.

52 Drška, R.: Mestská správa Skalice do roku 1711, s. 230.

BOGÁTY JÁN – bohatstvo i dlhy kráľovského tridsiatnika**varianty priezviska:** Bogaty de Dées, Bogathj, Bogathy, Bogathj, Bogati**status:** šľachtic⁵³**rodičia a súrodenci:** otec Štefan Bogáthy, matka Žofia Beczenczy⁵⁴ (* okolo 1560 – † pred 1595), bratia⁵⁵**konfesia:** katolík**zamestnanie:** kráľovský tridsiatnik v Skalici 1623–1637⁵⁶**verejné funkcie:** senátor 1616–1617; richtár 1617–1618, 1620–1621**vlastná rodina:** manželka Katarína Zongor,⁵⁷ dcéra Anna⁵⁸, manželka Juraja Hanakyho

nehnutelný majetok: dom na námestí, majer, role, vinohrady, záhrady, poddanych s mlynom v Popudínach⁵⁹ odkázal manželke Kataríne, po jej smrti deťom alebo jej dcéry Anny a Juraja Hanakyho majú pripadnúť $\frac{3}{4}$ majetkov, $\frac{1}{4}$ – t. j. majetky darované Jánovi rodinou Becency (Beczenczy) za ochranu písomných dokumentov na ich skalické majetky v čase stavovských povstaní, odkazuje späť jej príslušníkom. Väčší vinohrad „w Hlinicich“ odkázal manželke. Menší vinohrad „Hlinik“ a vinohrad „Zlodegowecz“⁶⁰ spolu s roľami, lúkami a záhradami v prípade smrti detí dcéry Anny majú pripadnúť Michalovi Bogátému (Bogáthy). Mlyn v Popudínach, ktorý bol 70 rokov pustý a Ján ho znovu vybudoval, odkázal zaťovi Jurajovi a jeho deťom, v prípade ich smrti mohli mlyn obdržať príbuzní z rodu Bogáty (Bogáthy), ale najprv mali zaťovi Jurajovi vyplatiť 1 000 fl.; podiely alebo čiastky na majetkoch „Salayskych, Tolvayskych a Somodskych“, ktoré nechal Ján v úžitku brata, odkázal deťom Anny a Juraja Hanakyho.

53 Rod bol povýšený do šľachtického stavu v roku 1546 Ferdinandom I. v osobe Jána Literáta z Boghátu. Feder Mayer, Frederik: Kráľovskí úradníci a šľachta v pomoháčskom období. In: Drahošová, Viera (ed.): Skalica. Skalica 2014, s. 875.

54 Žofia bol dcérou zástupcu palatínskeho miestodržiteľa a radcu Uhorskej komory Klemeneta Beczenczyho a Uršuly Thyburezovej. Za Štefana sa vydala v Skalici 27. septembra 1579. Slovenský národný archív, Zay – Ugrocz, Bučiansky archív, Kališovské písomnosti, Razghovské, kart. 297; Feder Mayer, Frederik: Klement Literát Beczenczy (a archontológia zástupcov palatínskych miestodržiteľov). In: Historický časopis 59, 2011, č. 3, s. 511–513. Štefanovým bratom bol František Bogáty, ktorý patril v roku 1613 k popredným predstaviteľom evanjelikov v Skalici. ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Protocolum empt. et vendit. domorum 1572–1613, č. 188 (staré č. 8), fol. 114v, 268v–269r.

55 ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Testamentorum, divisionum et transactionum ab anno 1617 usque 1694, č. 183 (staré č. 16), fol. 81r. Keresteš, P.: Lexikón erbov šľachty na Slovensku IV. Nitrianska stolica, s. 29 uvádza ako Jánovho brata Františka, ale pravdepodobne to bol jeho strýko.

56 Feder Mayer, F.: Kráľovskí úradníci a šľachta v pomoháčskom období, s. 876.

57 ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Diarium sess. magistrat. annorum 1617–1658, č. 4 (staré č. 15), fol. 807v, 808v.

58 V čase spisania testamentu 3. augusta 1637 bola už nebohá.

59 Dnes časť obce Popudinské Močidlany, okr. Skalica.

60 Vinohradnícke hory v skalickom chotári.

hnuteľný majetok: mentieku a pozlátenú šablú odkázal Ján Michalovi Bogátému (Bogáthy); 50 fl. Helene Melegovej (Melegh); podlžnosti voči Uhorskej komore boli 6 fl., ak by sa objavili ďalšie, má ich vyrovnať jeho manželka Katarína; mentieku odkázal strýkovi Štefanovi Potockému.⁶¹

Súpis dlhov nebohého Jána Bogátého (Bogáthy), ktoré v roku 1653 vymáhal súdnou cestou jeho zať Juraj Hanaky. Požičal mu: 120 širokých toliarov v roku 1633, ktoré mal nebohý splatiť Menhartovi Marsinajovi; 150 fl. minutých na lekára v čase choroby nebohého; 70 fl. na pohreb nebohého; 75 fl. za postavenie majera pred Hornou bránou; 50 fl. na cesty do Prešporka pri skladaní tridsiatnických účtov v Uhorskej komore; 318 fl. na opravu domu na námestí po požiari v roku 1639; 60 fl. investovaných v roku 1638 do vinohradov nebohého; 50. fl. investovaných do vinohradov v roku 1639; 140 širokých toliarov na vyplatenie majetku nebohého; iné doplatky na lekára a za reštancie voči Uhorskej komore.⁶²

zbožné odkazy: Ján Bogáty odkázal františkánom 2 sudy, teda 20 vedier z úrody nového vína.⁶³

dátum spísania testamentu: 3. augusta 1637

dátum a miesto úmrtia: † 20. augusta 1637, Skalica⁶⁴

61 ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Testamentorum, divisionum et transactionum ab anno 1617 usque 1694, č. 183 (staré č. 16), fol. 80v–81v.

62 Tamže, Diarium sess. magistrat. annorum 1617–1658, č. 4 (staré č. 15), fol. 807v, 808v. Okrem toho boli pri tomto súpise i potvrdenia o dlžobe voči Václavovi Hanakovi vo výške 13 dukátov a 10 tvrdých toliarov z roku 1625 a 80 fl. z roku 1626. Tamže, fol. 809r.

63 Tamže, Testamentorum, divisionum et transactionum ab anno 1617 usque 1694, č. 183 (staré č. 16), fol. 81v. V Skalici sa najčastejšie používal sud o objeme 10 vedier, čiže urien. Urna – 54,4 l.

64 Tamže, Pozostalost Jozefa Šátka, kart. 4 Bla–Br.

FABIAN DANIEL – Taliani v Skalici**varianty priezviska:** Ffabian, Italus, Wlach**status:** šľachtic⁶⁵**rodičia a súrodenci:** brat Ján, žijúci v Skalici, sestry Mathiusa, vydatá za Petra Muruzhule a Sabida, vydatá za Petra Derejana (Dereġan), žijúce obe v Taliansku⁶⁶**zamestnanie:** kupec**verejné funkcie:** senátor 1594–1596, 1597–1599; richtár 1599–1600**vlastná rodina:** manželka spomínaná v roku 1587 a v roku 1600 pod menom Alžbeta⁶⁷

nehnutelný majetok: Daniel odkázal celý majetok svojim dvom sestrám. Sabide pripadla polovica domu na rohu ulice vedúcej k Dolnej bráne vedľa pustého domu nebohého „Baboczage“; polovica majera pred Dolnou bránou; vinohrady „Spetth“ a „Kolebka“⁶⁸; role o veľkosti 28 ½ honu obsiate oziminami i jarinami, dve rúbanice. Jej manžel Peter Derjan (Dereġan) podiel predal 19. mája 1602 za 1 109 fl. inému Talianovi Petrovi Valentovi (Walent). Do tejto sumy sa rátali dlhy, ktoré ostali po bratoch Danielovi a Jánovi a Peter ich mal zaplatiť. Kupcom do Viedne 273 fl. 30 grajciarov a iným kupcom 505 rakúskych toliarov.⁶⁹ Deťom po sestre Mathiusi pripadla druhá polovica majetku, a to polovica domu, vino-

65 Magyar Nemzeti Levéltár (ďalej MNL), Archív Uhorskej komory: Conscriptiones portarum (Sectio „E. 158“), Comitatus Nitriensis Regestum Taxae Nobilium Unius Curiae et Armalistorum, Item Molitorum, Anabaptistarum et Iudeorum in Comitatu Nitriensi existentiorum Anno domini 1600, fol. 71. Armáles bol vyhlásený na kongregácii v roku 1595. Keresteš, P.: Lexikón erbov šľachty na Slovensku IV. Nitrianska stolica, s. 70.

66 ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Protocolum empt. et vendit. domorum 1572–1613, č. 188 (staré č. 8), fol. 299r; Peter Muruzhule zomrel pred 30. májom 1604. Tamže, fol. 283r.

67 Tamže, fol. 87v, 232r. Keresteš, P.: Lexikón erbov šľachty na Slovensku IV., s. 70 spomína k roku 1608 Danielových synov Jána a Daniela ml., ktorých otčimom mal byť ich starší brat Peter, zvaný Derreáo študujúci v Taliansku. Peter Derjan (Dereġan) bol však mužom Sabidy, sestry nebohého Daniela Fabiana, a bol splnomocnencom v Taliansku žijúcich príbuzných nebohých Daniela a Jána Fabianovcov. V rokoch 1602 a 1604 v Skalici usporiadal veci ohľadom dedičstva po bratoch, pričom majetok predal Petrovi Valentovi (Walent). Do Skalice sa vrátil ešte v rokoch 1608–1609, keďže Peter Valent (Walent) zomrel a majetok pravdepodobne nestihol splatiť. Peter Derjan (Dereġan) spomína, že majetky boli veľmi spustošené v dôsledku povstania a on sám sa veľmi finančne vyčerpal. Preto 2. júna 1608 pred odchodom do Talianska splnomocnil na ochranu a obranu práv na tieto nesplatené majetky Jána Jasenského (Jazzensky). Tamže, fol. 299r–300r. Konkrétne išlo o polovicu majetkov nebohých Daniela a Jána Fabianovcov, ktorú Peter Valent (Walent) do svojej smrti nezaplatil. Peter Derjan (Dereġan) po svojom návrate z Talianska predal tieto majetky 25. apríla 1609 Jánovi Jasenskému (Jazenský) a jeho manželke za 228 fl. Tamže, fol. 300r a 301v.

V roku 1594 pri zámene vinohradov medzi Danielom Fabianom a Jánom Strážnickým (Strazniczki) sa uvádza ako Danielova manželka Kristína. Nie je zatiaľ jasné, či ide o chybu pisára alebo mal Daniel postupne dve manželky. ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Protocolum empt. et vendit. vinearum 1581–1593, č. 189, (staré č. 9), fol. 114r, 115r.

68 Ide o vinohradnícke hory.

69 1 toliar = 70 rakúskych grajciarov v roku 1602. Tamže, fol. 260v.

hrady „w Hliniku“ a „w Spetich“ a 28 ½ honu rolí, ktoré zmocnenec Peter Derjan (Dereĵan) predal v roku 1604 za 1109 fl. opäť Petrovi Valentovi (Walent).⁷⁰ Spomenutý nárožný dom vedľa Petra Baboča (Babocz) kúpil Daniel v roku 1587 za 200 fl. od Mateja Cholbových (Cholbowých).⁷¹

Manželka Alžbeta ako vdova kúpila dom „w Rzitopasych“ medzi domami Jána Bednára (Bednarz) a Martina Smrdirobota v roku 1600 za 230 fl. od Františka Tihlára (Tihlarz).⁷²

hnuteľný majetok: nebohí bratia Daniel a Ján mali pohľadávku voči Talianovi Baptistovi Dezban vo výške 290 rýnskych za kupecké veci. V roku 1604 musel preto predať Dezban dom „w Dlazeny uliczí proti w Jattkam leziczí“, tzv. „Wictorinowski“ v hodnote 400 fl., z týchto peňazí mali byť vyplatení veritelia.⁷³ Ďalšiu pohľadávku mali bratia voči obchodníkovi Martinovi Derjanovi (Dereĵan) vo výške 220 rýnskych, ktorý bol tiež ich švagrom.⁷⁴ V roku 1604 bol už Martin Derjan (Dereĵan) nebohý, a preto došlo k predaju jeho domu spolu s vinohradom „w Wyssokem poli“ o 5 greftoch, aby sa mohli vyplatiť veritelia.⁷⁵

dátum spísania testamentu: pred 19. májom 1602 prebehla deľba majetku⁷⁶

dátum a miesto úmrtia: † 7. – 18. februára 1600, Skalica⁷⁷

70 ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Protocolum empt. et vendit. domorum 1572–1613, č. 188 (staré č. 8), fol. 283r–283v.

71 Tamže, fol. 87v.

72 Tamže, fol. 232r.

73 Tamže, fol. 288v–289v.

74 ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Protocolum empt. et vendit. vinearum 1581–1593, č. 189 (staré č. 9), fol. 59v.

75 Tamže, fol. 281r–282r. 1 rýnsky = 60 grajciarov v roku 1604. Spomenutý vinohrad kúpil a od roku 1591 pôvodne vyplácal Daniel Fabian, v roku 1593 ho však prepustil švagrovi Martinovi Derjanovi, ktorý mal doplatiť zvyšnú sumu. ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Protocolum empt. et vendit. vinearum 1581–1593, č. 189 (staré č. 9), fol. 59r–59v.

76 Tamže, fol. 260r.

77 Drška, R.: Mestská správa Skalice do roku 1711, s. 204.

HANAK VÁCLAV – richtárom otec aj syn**status:** šľachtic⁷⁸**konfesia:** katolík**zamestnanie:** Václav – v roku 1623 sa spomína ako kráľovský tridsiatnik v Senici⁷⁹**verejné funkcie:** senátor 1610–1611, 1612–1614, 1621–1622, 1626–1627; majster viničných vrchov 1609–1610, 1611–1612, 1614–1615; mešťanosta 1617–1621, 1625–1626; richtár 1615–1617, 1622–1624**vlastná rodina:** manželka Anna Klimkovich a syn Juraj (*1611) spomínaní v roku 1626.⁸⁰ Jurajovou prvou manželkou bola Anna Bogáthá, druhou Eva Papová⁸¹**nehnutelný majetok:** Ján odkázal všetky nehnuteľnosti – dom a vinohrady manželke a synovi, ak by sa manželka znovu vydala, mala dostať 200 toliarov a vinohrad „w Zlodiegowczych“. Syn Juraj, v prípade, že nebude mať potomkov, mohol majetok odkázať komu chce.

Anna odkázala celý majetok synovi Jurajovi.

hnuteľný majetok: Václav odkázal manželke 4 strieborné pásy, ostatné zlaté a strieborné veci spolu so šatstvom synovi Jurajovi. U dlžníkov alebo v hotovosti mal Václav 631 dukátov, 3 000 toliarov a 26 ½ grajciara, 4 500 fl. v drobných minciach. 50 sudov vína sa malo prediť a peniaze odložiť pre syna Juraja.⁸² 12 fl. odkázal Kataríne Uhlíčkovkej (Uhlyczkowa) a malo sa jej aj istej Márii dať na sukne „lindyssowze“. Jurajovi Tichonovi odpustil polovicu z dlhu 200 fl. Václav sám dlhoval spolu 13 fl. 40 den.

Anna dala chovanici Márii jalovicu, dve konopné plachty, dve konopné cíchy, dvojce tenké rukávce, jednu podušku, červený damaškový kabátik, súkna na ušitie sukne, barančinový kožuš, škrobenice, 5 fl. a pri vydaji sa jej mali vystrojiť

78 Drška, R.: Mestská správa Skalice do roku 1711, s. 49.

79 ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Acta privatorum C–H, 17–19. stor.

80 Tamže, Testamentorum, divisionum et transactionum ab anno 1617 usque 1694, č. 183 (staré č. 16), fol. 59v, 52r. V závere testamentu žiada Václav poručníkov, aby „byl řačily bedlivu starost mitj jak na manzielku mu tak y na syna meho jestly zieby pak miely od nekoho ublizenj vedle nich staly aby ochraniovaly a chraničj byly. Syna meho na vselyjake dobre vtedy a mravy cvičily a vedly coby předkem bylo ke cti Panu Bobu a duši geho k spasenj a dobrým lydem ku potiešenj. Stateček pak který sem mu poručil ten, aby ste mu do ruku nedávaly, nez pod mocy svau miely az. do zrostu a věku dospieleho a do rozumu zdravého, nybř na zadost jeho s tebo statku jemu na marne věcy a daremnj utratu nic nedaly, ale radiej k tomu statečku po mnie zustaleho více zhromazdiovaly a přispařaly kdez se ya v tom mnoha odsľuhovatj Pan Buh rač v tom věčna odpłata byti.“

81 Sobáš uzatvorili v roku 1640. <<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939N-W4C3-7?i=715&cc=1554443&cat=1467769>> [4. 4. 2023] Žila ešte v roku 1699, kedy sa spomínajú aj jej deti Štefan (*1654), Zuzana, manželka Daniela Klobussiczkeho, a nebohá dcéra Anna. ŠA TT, PA Skalica, Pozostalost Jozefa Šátka, kart. 12. V roku 1658 sa ako jeho manželka uvádza Eva Körmendy, pravdepodobne však ide o osobu totožnú s Evou Papovou, keďže predtým a po tom sa uvádza vždy ako jeho manželka Eva Papová. Tamže, MG Skalica, Emptiones et venditiones agrorum, č. 194 (staré č. 17), fol. 459.

82 V Skalici sa najčastejšie používal sud o objeme 10 vedier, čiže urien. Urna = 54, 4 l.

„*odavky*“. Zuzane Rohateckej (Rohateczkych) odkázala Anna modrý aksamitový kabátik so zlatými tkanicami, Albrechtovi Výborkových (Wyborkowych) 6 fl., Alžbete Klimkových (Klymkowjých) 4 fl., modrú cimazínovú sukňu a čapicu, vincúrovi 5 fl., Pučálkovej (Puczalczenie) červený kožuch a jeden „*czechel*“ (?), starej Bagitke (Bagitcze) kolárik „*co v Kyjovie syju*“ a jeden „*czechel*“, medzi chudobu sa mali rozdeliť ďalšie šaty a napokon viacerým osobám odpustila dlhy.⁸³

fundácie: Václav odkázal farskému kostolu sv. Michala peniaze, ktoré mal u viacerých dlžníkov, spolu asi 200 fl., františkánom sud vína, do mestského špitála sud vína, do mestskej školy na kúpu šiat pre chudobných žiakov „*mendikov*“ 12 fl.

Anna odkázala na hlavný oltár sv. Michala vo farskom kostole 100 fl.; františkánom 100 fl.; na oltár sv. Urbana 10 fl.; do špitála sud vína a chudobným obed; jedno teliatko si mali rozdeliť františkáni a špitál.⁸⁴

dátum spísania testamentu: 18. mája 1626.⁸⁵ Manželka Anna Klimkovich 14. marca 1631⁸⁶

dátum a miesto úmrtia: † medzi rokmi 1626–1629⁸⁷

83 ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Testamentorum, divisionum et transactionum ab anno 1617 usque 1694, č. 183 (staré č. 16), fol. 60r.

84 Tamže, fol. 59v.

85 Tamže, fol. 51v–54r.

86 Tamže, fol. 60r.

87 ŠA TT, PA Skalica, Pozostalost Jozefa Šátka, kart. 12.

KLUBNIK TOMÁŠ – domácnosť kráľovského tridsiatnika**status:** šľachtic⁸⁸**konfesia:** katolík**rodičia a súrodenci:** brat Andrej⁸⁹**zamestnanie:** kráľovský tridsiatnik v Skalici pred rokom 1608⁹⁰**verejné funkcie:** senátor 1610–1612, 1615–1616; richtár 1608–1609**vlastná rodina:** manželka, synovia Michal⁹¹ a Juraj, dcéry Katarína, Fružina a Anna.⁹²**nehnutelný majetok:** dom na námestí medzi domami Juraja Melega (Melegh) a Link Janošky (Janossky), v ňom bola malá svetnica, komora, sieň, čeladná svetnica, na dvore komora a krmník, pod domom pivnica. Klubnik vlastnil ešte 2 stodoly, maštal, 8 ½ honu rolí, jeden vinohrad „v Parnofajte“ a jednu malú rúbanicu.**hnutelný majetok:** v malej svetnici – 2 stoly, 2 police, 2 zelené postele, 2 almary a v nich listy, 11 cínových mís, 6 cínových tanierov, 5 cínových kanvíc a 1 cínová fľaša, 4 stoličky s operadlami, biela truhlička, v nej šatka, jedny rukávce a dva kusy plátna, prázdna červená a biela truhlica, 11 slamníkov, jeden paplón;v komore – veľká truhlica v nej kožuch „brunatny“⁹³, paplón „muchirovy“⁹⁴, podšitá šubka „tupltikitova“ morskej farby, modrý podšitý kožuch, „brunatna“ sukňa, červená „cimazinová“⁹⁵ sukňa, „tikitova“⁹⁶ sukňa, „brunatna“ šubička Tomášovej manželky, mužská čiapka podšitá kuními kožušinami, „granatova“⁹⁷ šuba podšitá vlčou kožušinou, letná granátová mentieka, zelená „jolseruha“⁹⁸, v tej istej truhlici malá truhlička a v nej 3 strieborné poháre s pozláteným okrajom, biely strieborný pohár, potrhaný mužský strieborný pás, pozlátený ženský pás, ženský pás na červenom aksamite, vrchnák z veľkého pohára, 6 strieborných lyžičiek, dva zlaté prstene, tretí pozlátený, štvrtý strieborný s červeným kameňom; v spomenutej veľkej truhlici dve biele habánske misy, 6 menších misiek, 2 džbány s cínovými vrchnákmi, tretí džbán bez vrchnáka, 3 medené svietniky, plechová fľaša, zbrane – „pulhak“, krátka ručnica a šabľa; v ďalšej bielej truhlici v komore konopná plachta, jedna cvilichová⁹⁹ cícha, jeden „kramsky“ obrus, 5 domácich

88 Federmayer, F.: Kráľovskí úradníci a šľachta v pomoháčskom období, s. 876. Používal predikát z Hájnik a Slovenskej Lupče.

89 Pozostalosť Jozefa Šátka, kart. 20, fasc. Klo.

90 Federmayer, F.: Kráľovskí úradníci a šľachta v pomoháčskom období, s. 876.

91 ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Litterae missiles 1616–1622, list z 12. februára 1618.

92 Tamže, Protocolum empt. et vendit. domorum 1614–1645, č. 193 (staré č. 23), fol. 412r–412v.

93 Červený.

94 Muchajer – orientálna vlnená látka z kože srsti, neskôr kombinovaná s hodváhom.

95 Jemné cudzozemské súkno.

96 Druh taftu.

97 Krvavočervený.

98 Mužský kabátec?

99 Lanové plátno.

obrusov, jeden „*kramsky*“ uterák, druhý uterák zo židovského plátna, jedna konopná plachta, jedna tenká plachta, 4 zástery „*recowé*“, 3 podbradníky, 2 zlatom a hodvábom vyšívane šatky, uterák zo židovského plátna, 2 konopné uteráky, dve rukávce, starý červený damaškový kabátik, druhý starý zelený „*tupltikitovy*“, 2 perlové „*przitzky*“, 2 staré koberce; okrem toho v komore jeden biely škriech, sud prosa, sud prosnej kaše s mericou, tisíc šindľových klinec, železná obruč, železná riečica, bravčová masť, 51 drevených tanierov, jedna prázdna geletka, prázdny súdok, kosa, železné putá na koňa;

v sieni – jeden preš, malá kaďa, trečaf, „*vandliczka*“¹⁰⁰, 2 škriechy naplnené ražou;

v čeladnej svetnici – biela truhlica, v nej drobné železo, štok, stôl, lavica, truhlica na rezanie kapusty, 2 ražne, 2 rošty, 2 naberačky, 2 trečafy, korýtko na miešenie, 5 súdkov na ocot, medený hrniec;

v komore na dvore – kapusta (asi kvasená), tri menšie kade, „*tlmak*“, sedlo, ½ pôlta slaniny, 4 merice šošovice, hrniec bravčovej masti, železná píla, 4 merice jačmeňa;

v krmníku – 3 bravy, okrem toho (asi vo dvore) 15 oviec, 4 kravy, 2 jalovice, býk, 7 sviň a 7 prasiatok, 2 vozy, koč okutý železom, 2 brány, 4 „*hnojnicze*“, gréfy, pluh, 2 saní, prázdny biely škriech;

v pivnici – 6 sudov a 10 urien bieleho vína, 7 urien červeného, na dolievanie polovičný sud bieleho a 3 vedrá červeného vína, jeden malý súdok vína na ocot, prázdny malý súdok, jeden veľký a dva malé lieviky;

v dvoch stodolách – dovedna asi 23 kôp jačmeňa, suržica, ovos, pri stodole malý stoh ovsa;

v maštali – 3 kone;

zbožné odkazy: Tomáš s manželkou darovali farskému Kostolu sv. Michala strieborný kríž¹⁰¹

dátum písania testamentu: 10. decembra 1617 pozostalostný súpis¹⁰²

100 Okrúhla nádoba.

101 Sasinek, František Vítázoslav: Zo skalického inventáru. In: Slovenský letopis 2, 1877, sošit 1, s. 83–84.

102 ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Testamentorum, divisionum et transactionum ab anno 1617 usque 1694, č. 183 (staré č. 16), fol. fol. 25r–26r. Celý hnuteľný i nehnuteľný majetok kúpil v rokoch 1618–1619 za sumu 1129 fl. Michal Pálfi (Pálffy). Tamže, Protocolum empt. et vendit. domorum 1614–1645, č. 193 (staré č. 23), fol. 412r–412v.

NEMRAVA MARTIN – lakomec bez mužských potomkov

varianty priezviska: Nemrawa

status: mešťan

konfesia: katolík

verejné funkcie: strážca vinohradov 1647–1648, 1654–1655; správca pivovaru 1663–1665; kostolník 1665–1666; člen vinohradníckeho úradu 1655–1658; majster viničných vrchov 1658–1659, 1667–1668; senátor 1660–1662, 1666–1668; richtár 1669–1670

vlastná rodina: manželka Katarína Jedlycskova,¹⁰³ dcéry Katarína (*1648), Dorota (*1650), vydatá za Pavla Ernesta Salixa,¹⁰⁴ synovia Ján (*1654), a Andrej (*1664),¹⁰⁵ druhá manželka Eva Lehoczka¹⁰⁶

nehnutelný majetok: dva vinohrady v poddanskej dedine skalického špitála Prietržke, dva vinohrady v Skalici v *Hornich Novosadoch* odkázal do opatery zaťa Pavla Ernesta Salixa pre vnučku Alžbetu. Okrem vinohradov dostal Salix roľu označovanú padielek v „*Dłubich Padielczich*“ a roľu jednu štvrt v „*Nowich rolach*.“ Väčšinu majetku mali zdediť Nemravova vnučka Alžbeta, vydatá za Pavla Pogranioho a Martinova druhá manželka Eva Lehoczka.

Alžbete mala pripadnúť roľa vo veľkosti jednej štvrt v „*Gezernem polý*“ a inú roľu v polovičnej veľkosti v tej istej lokalite mal pre ňu dočasne obrábať zať Salix. Rovnako sa mal starať o roľu vo veľkosti ½ štvrt pod vinohradmi „*Psiký*.“ Ďalšie dve role, každú vo veľkosti ½ štvrt, odkázal Alžbete Nemrava v „*Ssirokiem polý*“ a polovičný padielek v „*Dłubich Padielczich*“. Alžbeta mala zdediť aj novú štepnicu.

Manželka Eva mala do smrti vlastniť dom, stodolu a zvyšok roľ: polovicu padielka „*pod Lesem*“, roľu vo veľkosti štvrt v „*Ssirokiem polý*“ smerom od Sudoměříc, jeden úhor v „*Dłubich Padielczich*“, menší vinohrad v chotári Prietržky, iný vinohrad v hodnote 100 fl. v „*Hornich Nowosadoch*“, štepnicu vedľa záhrady tunajších jezuitov a včelín „*na Prostniczy*“.¹⁰⁷

Jánovi Czech z Predmestia odkázal malú roľu.

103 Sobáš uzavreli v januári roku 1647. <<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939N-W4CS-T?i=721&cc=1554443&cat=1467769>> [4. 4. 2023]

104 Spolu mali deti Františka a Alžbetu. ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Acta privatorum N–Pi, 17.–19. storočie.

105 <<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-YN2Z-P?i112=&cc=1554443&cat=1467769>>; <<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-YNZD-3?i=130&cc=1554443&cat=1467769>>; <<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-YNZC-6?i=151&cc=1554443&cat=1467769>>; <<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-YNC8-Z?i=210&cc=1554443&cat=1467769>> [8. 3. 2024]

106 ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Acta privatorum N–Pi, 17.–19. storočie.

107 V roku 1685 mu z včelína ukradli med. ŠA TT, PA Skalica, Pozostalost' Jozefa Šátka, kart. 30.

Po smrti manželky mal majetky dočasne spravovať zať Pavol Ernest Salix, a všetko malo pripadnúť uvedenej vnučke Alžbete s výnimkou vinohradu za 100 fl., ten mohla vnučka vyplatiť alebo ho mohla Eva Lehoczka slobodne predať.¹⁰⁸

hnuteľný majetok: 50 dukátov malo pripadnúť zaťovi Salixovi. Manželke Eve odkázal Martin všetko víno, obilie, okrem niektorých sudov, ktoré označil ako svoje vlastné, tie mali pripadnúť zaťovi Salixovi. Deťom Juraja Manovicza a Žigmunda Karassa sa malo vyplatiť po 50 fl.¹⁰⁹ Na vystrojenie pohrebu sa mali použiť peniaze získané z predaja volov, voza, vína a šatstva.

zbožné odkazy: 50 fl. mala vyplatiť manželka Eva na farský kostol, a to z úrody obilia a hrozna v aktuálnom roku 1691. V prípade smrti vnučky Alžbety odkázal Nemrawa celý majetok farskému Kostolu sv. Michala Archanjela a kostolu kláštora františkánov.

dátum spísania testamentu: 6. apríla 1691

dátum a miesto úmrtia: † 6. apríla – 25. júna 1691¹¹⁰

108 Vzťah medzi svokrom Martinom Nemrawom a Pavlom Ernestom Salixom nebol ideálny. Salix v nedatovanej osobnej výpovedi, ktorá bola spísaná zrejme po smrti Nemrawu, vykreslil svokra spolu s jeho prvou manželkou ako lakomcov. Spomína, že dcére Dorote nechceli kúpiť ani poriadne šaty, takže ešte pred svadbou jej vo Viedni nakupoval, čo bolo treba. Samotná svadba stála Salixa asi 150 fl., pretože svokor zaplatil len víno, hovädzie mäso a maslo. Salix investoval aj do nemravovského domu, dovedna 160 fl., a hoci peniaze mu svokor po Dorotinej smrti vrátil, materiál, ako kameň, drevo či hlinu už nezaplatil a Salix sa musel z domu aj odsťahovať. Ťažký životný osud, keď mu postupne zomreli syn František, manželka Dorota a napokon aj dcéra Alžbeta, mal zrejme vplyv na to, že sa sťažoval aj na to, že mu neprispeli ani na ich pohreby. Podobne ako pri manželke sa staral sám bez svokra aj o dcéru Alžbetu, ktorej mal pripadnúť celý nemravovský majetok. Hoci Alžbeta časť mladosti strávila u svokrovcov, otec Salix ju naďalej šatil a aj na jej svadbu, keď sa vydávala za Pavla Pograniho, vynaložil asi 500 fl. a ďalších 39 fl. 39 den. zaplatil za dcérin pohreb, pretože Pograni sa vyhovárал, že nemá ani babku. V závere výpovede Pavol Ernest Salix konštatuje, že na „Nemrawowske koleno“ dovedna utratil asi 800 fl. a túto sumu nijako nemohli vynahradiť majetky, ktoré mu svokor Martin Nemrawa dal do užívania v podobe vinohradu, nejakých rolí a po smrti manželky Doroty si to všetko zobral nazad. ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Acta privatorum N–Pi, 17.–19. storočie

109 Tamže. Oba sa krátko po publikovaní testamentu domáhali okrem odkázanej sumy peňazí aj ďalších majetkov z dedičstva, pričom sa odvolávali na to, že už krátko po svadbe požičala Nemrawowi 120 fl. príbuzná jeho prvej manželky Anna Jedlyczkowa a Nemrawa ich užíval bezúročne a vrátil ich až po dlhom čase. Ako odškodné žiadali vydanie jednej role z dedičstva, ako i rolí odkázaných pôvodne farskému Kostolu sv. Michala, ktoré chceli získať do prenájmu, pričom sľubovali odvádzať kostolu každoročný úrok.

110 Tamže.

POGRANY JÁN – 28-krát zvolený richtárom

varianty mena: Pograny de Derfel, Poghranj, Poghrany, Poghranj, Poghraň, Pograni, Pogranj, Pogranj, Pograň, Pograň, Pográň, Pográny, Pográň

status: šľachtic¹¹¹

dátum a miesto narodenia: 11. mája 1631, Skalica¹¹²

rodičia a súrodenci: otec Juraj († 1645 na mor),¹¹³ matka Anna Borssowych¹¹⁴, súrodenci Michal, Dorota a Anna, manželka Jakuba Dluholúckeho (Dluholuczky)¹¹⁵

konfesia: katolík

verejné funkcie: senátor 1658–1663, 1669–1670, 1673–1674, 1675–1676, 1688–1689, 1693–1694; mestský kapitán 1667–1669, 1670–1673, 1677–1680; mešťanosta 1687–1688, 1700–1701; richtár 1676–1677, 1680–1687, 1689–1692, 1694–1700, 1701–1712. Ján v testamente odpustil všetkým, ktorí mu ublížili počas veľkej opozície voči magistrátu a najmä jeho osobe v rokoch 1687–1688

vlastná rodina: prvá manželka Katarína Waydnerin pochádzala z Olomouca.¹¹⁶ Z manželstva sa narodili dcéra Katarína, vydatá za Juraja Veleckého (Weleczy), spolu mali syna Karola; dvaja synovia Pavol, ktorý si vzal za manželku Alžbetu Salixovú¹¹⁷ a Juraj, ktorého manželkou bola Eva Slováčková (Slowaczek). Obaja študovali na školách v Olomouci, Viedni, Prešporku, Užhorode. Druhou manželkou Jána bola najneskôr od roku 1685 Alžbeta Klinkovská (Klinkowska).¹¹⁸ Ján vystríhal deti z prvého manželstva, aby boli spokojné s odkazmi otca, pokiaľ

111 Juraj Pograny spolu s manželkou a deťmi boli povýšení do šľachtického stavu Ferdinandom II. 22. januára 1634. Armáles bol vyhlásený v Nitrianskej stolici až zo značným časovým odstupom v roku 1660. Štátny archív v Nitre (ďalej ŠA Nitra), Župa Nitrianska I., Nobilitaria – odpisy armálesov, č. 243, kart. 3; Szluha, Márton: Nyitra vármegyék nemes családjai. II. kötet. L–Z. Budapest 2005, (CD-rom).

112 <<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-YN8W-Q?i=43&cc=1554443&cat=1467769>> [23. 2. 2024]

113 ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Diarium sess. magistrat. annorum 1617–1658, č. 4 (staré č. 15), fol. 540r. V Skalici žil najneskôr od roku 1603, keď vystupuje ako svedok pred senátom. Tamže, Diarium sess. magistrat. annorum 1595–1610, č. 2 (staré č. 21), fol. 431r.

114 Tamže, Protocolum empt. et vendit vinearum 1611–1647, č. 195 (staré č. 13), fol. 14v.

115 Szluha, M.: Nyitra vármegyék nemes családjai. II. kötet. L–Z. Jakub Dluholúcky, ako manžel Anny spolu s ich deťmi Jánom a Alžbetou bol tiež adresátom nobilitácie Ferdinanda II. ŠA Nitra, Župa Nitrianska I., Nobilitaria – odpisy armálesov, č. 243, kart. 3

116 Katarína bola vdovou, z prvého manželstva mala syna Jána. ŠA TT, PA Skalica, Pozostalost' Jozefa Šátka, kart. 31, fasc. Pog. Tamže, MG Skalica, Protocolum empt. et vendit domorum 1646–1828, č. 197 (staré č. 26), fol. 28r. Szluha, M.: Nyitra vármegyék nemes családjai. I. kötet. A–K ju označuje ako Katarínu Weiner, ich dcéru však nesprávne nazýva ako Annu.

117 Spomínaná v roku 1696. ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Emptiones et venditiones agrorum, č. 194 (staré č. 17), fol. 97.

118 Tamže, Protocolum empt. et vendit domorum 1646–1828, č. 197 (staré č. 26), fol. 48r. Jej prvým manželom bol Ján Slowaczek, s ktorým mala deti Jána a Kristínu. Tamže, Diarium sess. magistrat. annorum 1674–1692, č. 5 (staré č. 31), fol. 433v.

chcú mať Božie požehnanie, aby neubližovali jeho druhej manželke Alžbete, pretože mu dobre slúžila, starala sa o neho v chorobách.

nehnutelný majetok:

Ján

otcovský dom na ulici Řytopasy (dnes Potočná) vedľa uličky vedúcej pri evanjelickom kostole (dnes Kostol Milosrdných bratov) Ján predal v roku 1663, keď opustil Skalicu v dôsledku obáv pred pustošiacimi Osmanmi a spolu s manželkou a deťmi sa uchýlili do Olomouca.¹¹⁹ Po návrate kúpil v roku 1669 dom rovnako na ulici Řitopasy za 468 fl. od Juliany Körmöndyovej, vdovy po Františkovi Ribnianskom (Ribnyansky)¹²⁰ a na jeho vyplatenie a zaplatenie dlhov, ktoré na ňom boli, postúpil jezuitom dva dedičné vinohrady vo „*Visokich polech*“. Iný dom kúpil Ján od Evy Araňašiovej (Aranyassý), manželky Gašpara Rečického (Recziczky) – z neho odkázal druhej manželke Alžbete veľkú svietnicu, komoru, síňku, veľkú kuchyňu, záhradku a v spoločnom užívaní mal byť podjazd, veľká pivnica maštal, dvor. Zvyšok domu mal pripadnúť zaťovi Jurajovi, pokiaľ mu nebude splatený dlh 300 fl. Päť vinohradov „*v Kozich horach*“, z nich najlepší sa mal predat' a peniaze použiť na zádušné omše za Jána u karmelitánov, a druhá polovica peňazí na Kaplnku sv. Urbana. Jeden z vinohradov mal pripadnúť manželke Alžbete spolu so štepnicou a roľou vo veľkosti $\frac{1}{2}$ štvrte „*v Sirokem poly*“, kúpenými od pani Dusardky, mala užívať do smrti, potom mali pripadnúť dcére a synom.¹²¹ Ostatné tri vinohrady spolu s tromi vinohradmi „*v Starich horach*“ pripadli dcére Kataríne a synom. Zaťovi Jurajovi Veleckému (Weleczky) odkázal vinohrad „*Visoke pole*“, „*Nemravovsku*“ štepnicu, pole padielek pri Lese a iný padielek, pretože mal u neho dlhy a na kúpu niektorých nehnuteľností si od neho požičal peniaze. Ján odkázal $1 \frac{1}{2}$ padielka pri Lese synovi Pavlovi. Dcére Kataríne odkázal $\frac{1}{2}$ padielka a iný padielek „*pod Staru tihelnyu*“. Mala si tiež vyplatiť zo zástavy $\frac{1}{2}$ padielka „*v Yezernem poly*“ a nivku „*v Lazuskach*“, obe vo veľkosti 2 meríc. Synovi Jurajovi odkázal dva vinohrady „*v Propastyach*“, ktoré sa orú. V zálohu mal Ján dva révayovské padielky „*pod Staru tihelnyu*“, peniaze za ich vyplatenie sa mali rozdeliť medzi farský Kostol sv. Michala, františkánov, jezuitov, pavlínov, mestský špitál a posledný podiel dcére Jánovej sestry. Záhradu za Dolnou bránou odkázal synom a dcére. V zálohu u Jánovej sestry boli synom a dcére na vyplatenie ďalšie role – roľa jedna štvrt' „*vedle Visokich pol'*“, padielek „*v Dlubých padelcých*“ a roľa „*v Yezernem poly*“, dve role „*v Sirokem poly*“, každá vo veľkosti štvrte, vyplatené zo zálohu jedným zo synov, mali sa s nimi podeliť všetky deti.

119 Tamže, Protocolum empt. et vendit. domorum 1646–1828, č. 197 (staré č. 26) fol. 20v. Transkacia bol do knihy zanesená až 14. novembra 1664.

120 Tamže, fol. 28r.

121 Vinohrad jej napokon nechal k voľnej dispozícii.

Alžbeta Klinkovská (Klinkowska)

podiel na dome od manžela Jána Pogranyho v hodnote 200 fl. odkázala zaťovi Štefanovi Bošnaimu (Bosnay), manželovi dcéry Kristíny z prvého manželstva s tým, že má zaplatiť pohrebné útraty. Vinohrad „*Novosad*“ odkázala synovi Jánovi Slováčkovi (Szlowaczek) z prvého manželstva. Druhý vinohrad odkázala dcére Kristíne. Tretí vinohrad sa mal predať, z peňazí vyplatiť dlhy a 10 fl. na zádušné omše. Roľu „*pod Visokim polem*“ odkázala synovi Jánovi; inú roľu „*pod Strazniczkima winohradŭ*“ podľa testamentu manžela Jána Pogranyho prenechala pravdepodobne vnukovi Jánovi Pogranymu. Štepnicu odkázala dcére syna Jána Slováčka (Slowaczek).

hnuiteľný majetok: dlh 300 fl., ktoré si Ján vypožičal od zaťa Juraja Veleckého (Weleczyk) na vyplatenie dlhov a na financovanie štúdií synov. Náklady na Jánov pohreb sa mali hradiť z predaja dvoch koní a voza; iného mladého čierneho koňa odkázal mladšiemu synovi Jurajovi. Manželke Alžbete odkázal Ján všetky hnuiteľnosti – obilie, víno, šatstvo, nábytok, dobytok, „*kteři gešce Moravčicŭ nepobrali*“.

Alžbeta Klinkovská

Vnučke Terézii, dcére Jána Slováčka (Slowaczek) odkázala 9 vankúšov. Vnučke Anne podušky. Ostatné šatstvo si mala Terézia podeliť s Annou, dcérou Štefana Bošnaima (Bosnay).¹²²

zbožné odkazy: peniaze z predaja vinohradu „*v Kozich horach*“ sa mali použiť na zádušné omše za Jána u karmelitánov, a druhá polovica peňazí na Kaplnku sv. Urbana. V zálohu mal Ján dva révayovské padielky „*pod Staru tibelnŭ*“, peniaze za ich vyplatenie sa mali rozdeliť medzi farský Kostol sv. Michala, františkánov, jezuitov, pavlínov, mestský špitál a posledný podiel dcére Jánovej sestry. Na obnovenie obrazov Umučenie Krista na kríži a Posledný súd, umiestnené na „*kostnici*“, pravdepodobne karneri sv. Anny, sa mali použiť peniaze, ktoré zostali z nákladov na pohreb, ak by chýbalo, mala doplatiť manželka Alžbeta.

122 ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Testamenta No. 651–850, č. 822.

dátum spísania testamentu: 10. apríla 1706¹²³; druhá manželka Alžbeta 9. júla 1720¹²⁴
dátum a miesto úmrtia: † medzi 22. februárom 1711 a 1. júlom 1712¹²⁵

- 123 Dňa 17. decembra 1710 urobil Ján dodatok k testamentu. V ňom zmenil niektoré odkazy. Päť vinohradov „v Kozínach“ odkázal na zádušné omše za svojich priateľov (príbuzných?) farskému Kostolu sv. Michala, františkánom, jezuitom, karmelitánom a pavlínom. Manželka Alžbeta ako náhradu dostala k voľnej dispozícii štepnicu pri rieke Morave „v Krivém kutýe“, darovanú Jánovi pani Dusardkou. Na financovanie Jánovho pohrebu sa mal predat voz a voly, pretože kone vzali kuruci, ak by peniaze naň i na opravu obrazov na kostnici nedostačovali, má doplatiť magistrát za Jánove dlhé a verné služby. Za dlhy, ktoré mala Katarína Kotúcka (Kotuczka) voči Jánovi alebo zaťovi Jurajovi Veleckému (Weleczky), získal Ján dve role, tie mali pripadnúť deťom po nebohom zaťovi. Iné peniaze, ktoré dlhovala Kotúcka (Kotuczka), sa mali rozdeliť polovica vdove Eve Pogranyovej a druhá na morovú kaplnku, ktorú hodlali postaviť jezuiti. Podľa testamentu zaťa Juraja Veleckého (Weleczky) mala odovzdať Jánova manželka Alžbeta široké toliare do Strážnice na zhotovenie korunky Panny Márie na veľkom kláštorom oltári. Manželke Alžbete odkázal Ján aj peniaze v hotovosti – v rôznych minciach spolu asi 250 fl. Posledný dodatok vyhotovil Ján 22. februára 1711, pokiaľ by nebola spokojnosť s delbou troch vinohradov medzi Jánove deti, zo strany deti Jána, brata jeho prvej manželky Kataríny z Olomouca, majú sa vinohrady predat a peniaze podeliť magistrát. Víno zostaté po prvej manželke Kataríne sa malo predat a peniaze použiť na zádušné omše u karmelitánov. Ján napokon vystríha magistrát, aby nedovolil rušiť jeho poslednú vôľu, pretože vie, „ze Pavel sin muj spolu z Evu nebosčika sina meho Gurky manzelku se od včilajšku mej manzelce broziju, a protoz su prinucen oznamit, ze muj sin Pavel mnye a moju nebošku prvinejšy manzelku mnohokrat do velkej skody, utrati vpravil, kdiz sa ze skol ve Vidni ztrbel, a do marneho života se odevzdal, a na galliae zverbovan, a do jejích voza, juz vzaty na to s cesty nebosčik P. Septics z panem Kotuczem tam ve Vidni bivoše su jeho vimohly, a od pula naheho domu dovezly, kdezto zasej zkrze pana patera velkomozneho Pálffy Ferdinanda, z velku utratu sem ho do Ungvaru vpravil pro uhersku řeč vpravil, ale y tam sve slovo nezdrzal, jak bil slibil NB nez zas do novich utrat mnye pripravil, oč nic vice pisat nechcem“. Prosí preto pánov, aby nedopustili synovi Pavlovi a neveste Eve robiť zle jeho druhej žene Alžbete, aspoň dokiaľ nepríde do Skalice dcéra Katarína alebo jej deti.
- 124 ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Testamenta No. 451–650, č. 638.
- 125 Tamže, Liber testamentorum et divisionum 1694–1806, č. 184 (staré č. 36), fol. 152–153. Proti testamentu protestovali Pavol Pograny svojím menom i menom sestry Kataríny a Ján Pograny menom svojím a svojej matky Evy Slovákovej (Slowacsek), vdovy po Jurajovi Pograny. Ján Pograny bol pochovaný v rodinnej krypte, ktorú vo farskom Kostole sv. Michala Archanjela nechal vybudovať v roku 1637 Jánov otec Juraj. Hoferka, Martin: Šaštínsky (vice)archidiakonát v 16.–18. storočí. Skalica, 2011, s. 50.

ROKITAJ JÁN – z mestskej samosprávy do kráľovského úradu**varianty mena:** Rokita, Rokitay, Rokyta, Rokyta, Rokyttay, Rokýtthay**status:** šľachtic¹²⁶**rodičia a súrodenci:** otec Valentín, matka Anna Kýliany¹²⁷**konfesia:** katolík¹²⁸**zamestnanie:** kráľovský tridsiatnik v Skalici 1652–1666¹²⁹**verejné funkcie:** správca špitála 1630–1631; centumvir najneskôr od 1659; senátor 1631–1632, 1633–1634, 1636–1639, 1640–1642, 1644–1646, 1647–1648; mestský kapitán 1632–1633, 1639–1640, 1646–1647; kontrolór účtov 1667–1668¹³⁰**vlastná rodina:** manželka Barbora Kerestúri (Keresturj),¹³¹ druhou manželkou bola Alžbeta Mária Báršonová (Barsony). Zosobášili sa 31. marca 1646, spolu mali deti Annu, vydatú za Jána Baršona (Barsony), Jána a Katarínu, manželku neskoršieho notára Volfganga Jankoviča¹³²**nehnutelný majetok:** Ján odkázal všetok hnutelný a nehnuteľný majetok manželke Alžbete Márii Baršonovej, ktorá ho mala spravovať do dospelosti detí. Následne mal byť majetok rozdelený na dve polovice a tie mali pripadnúť manželke a ich synovi Jánovi mladšiemu. Alžbeta Mária mala ako vdova užívať polovicu majetku, a to až do prípadu, že by sa znovu rozhodla vydať. V takom prípade jej náležalo veno v hodnote 500 fl., ktoré, ak by nechcela nechať synovi, má ju tento vyplatiť. Staršia dcéra Anna dostala už počas Jánovho života dva vinohrady, a to vo *Wisokem poly* a v *Zlodiegowczy*. V prípade smrti jediného syna Jána si mali sestry rozdeliť celý majetok. Ján si pri spisovaní testamentu stanovil podmienku, že si do svojej smrti ponechá v užívaní niektoré poľnosti. Konkrétne spomína v každom poli (chotár Skalice sa delil na tri základné: Jazerné, Široké a Vysoké) jednu roľu vo veľkosti 2 honov, vinohrad v hore „*Sspeti*“ a jednu lúku pri Horách, „*aby nebilo rzeczeno, że sem wihnanecz statku sweho, a od tochtó czasu, gestlizze bych czo*

126 Drška, R.: Mestská správa Skalice do roku 1711, s. 49.

127 Bola dcérou Octaviána Kýliana a sestrou Margaréty, vydatej za Petra Valenta (Walent) †24. apríla 1606. ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Acta privatorum Re–Sch, 16.–19. stor.

128 Aktívne vystupoval proti skalickým evanjelikom. ŠA TT, PA Skalica, Pozostalosť Jozefa Šátka, kart. 36 Reha–Ru.

129 Fallenbüchl, Zoltán: Állami (királyi és császári) tisztségszűvelők a 17. századi Magyarországon. Budapest 2002, s. 259.

130 Drška, R.: Mestská správa Skalice, s. 219–226, 228–230, 239, 246.

131 Bola dcérou Štefana Kerestúriho, familiára a tajomníka palatína Mikuláša Esterházyho. Duchoňová, Diana: Palatín Mikuláš Esterházy. Dvorská spoločnosť a aristokratická každodennosť. Bratislava 2017, s. 223, 250. Štefan Kerestúri, pravdepodobne mladší brat Barbory, bol kontrolórom potvrdení o zaplatení tridsiatku na moravských hraniciach v rokoch 1632–1640. Fallenbüchl, Z.: Állami (királyi és császári) tisztségszűvelők a 17. századi Magyarországon, s. 153. Barbora mala ešte mladšiu sestru Annu.

132 ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Testamentorum, divisionum et transactionum ab anno 1617 usque 1694, č. 184 (staré č. 16), fol. 316v; Pozostalosť Jozefa Šátka, kart. 36 Reha–Ru.

swu cznosity nabil, spolu s porciu tuto, abych bil sloboden zanechat komu chczy“, pričom na záver testamentu pripája ešte výstrahu: „Pakližeby me dítě, které na tego meg fassý a divisy přezestati nechtielo, abi mu nicz nedala, než mezy druhe ditky geho czastku rozdielila. Wssak aby s tohoto statku meho nicz nerozmrhala, any neodprodala manželka ma, než do zrostu gegich nalezilie dochowala, ta gest wule ma.“

Barbora Kerestúri vlastnila po otcovi Štefanovi a bratovi Štefanovi dom na Veľkom rínku vedľa radnice (v súčasnosti mestská knižnica), ktorý bol v čase spísania testamentu v užívaní skalického magistrátu. Dom odkázala manželovi Jánovi Rokytaymu. Ďalší dom s príslušnosťami patrila doživotne Barbore v Žabej ulici, bol však už dlhú dobu v zálohu Jána Tanffalda. Po Barborinej smrti mal pripadnúť právoplatným dedičom, keďže však nejavili o vyplatenie záujem, Barbora túto možnosť previedla na svojho manžela Jána. Ten mal zdediť aj lúku pod „*Chradisskem*“, vinohrad po otcovi v hore „*Kemaneczich*“ musela znovu kúpiť, pretože jej sestra Anna ho predala, odkázala ho strýkovi Michalovi Kerestúrimu. Rovnako mala jemu a jeho sestre Magdaléne pripadnúť aj roľa po otcovi v „*Syrokem poly*“. Alžbete Baršonovej odkázala Barbora vinohrad v hore „*Zlodegowczich*“.

hnuteľný majetok: staršej dcéry Anne mali matka Alžbeta Mária so synom Jánom vyplatiť 300 fl. a pripadnúť jej malo aj šatstvo. Podobne aj mladšia dcéra Katarína mala získať šatstvo a financie vo výške 500 fl. Ján nechal manželke Alžbete Márii voľnú ruku v rozdelení všetkých zvrškov, zlatých a strieborných predmetov, reťazí a prsteňov medzi potomkov, s výnimkou jednej zlatej reťaze, ktorú má dať matka najmilšiemu dieťaťu a k úžitku všetkých majú byť rozdelené veci hospodárskeho charakteru.

Barbora Kerestúri odkázala všetky odevy manželovi a podobne mu pripadli aj všetky strieborné predmety.

zbožné odkazy: podľa želania Barbory Kerestúri mal jej manžel Ján časť šatstva prenechať tunajším františkánom ako odplatu za zádušné omše a modlitby.

dátum spísania testamentu: Ján 9. októbra 1668;¹³³ Barbora 20. mája 1645

dátum a miesto úmrtia: Ján † medzi 9.–10. októbrom 1668; Barbora † medzi 20. májom 1645 – 30. marcom 1646

133 Tamže, fol. 316v–317v; Testamenta No. 301–350, č. 348.

TICHY JÁN A TOMÁŠ – bratské rešpektovanie štatútu o nemožnosti spoločného zasadania v jednom úrade mesta

varianty mena: Tichi, Tichý, Tychy

status: šľachtici¹³⁴

rodičia a súrodenci: otec Gašpar,¹³⁵ bratia Ján a Tomáš¹³⁶

konfesia: evanjelici¹³⁷

verejné funkcie: Tomáš senátor 1583–1584, 1588–1589, 1591–1593, 1595–1596, 1602–1603; mešťanosta 1601–1602. Ján senátor 1599–1600; mešťanosta 1596–1597; richtár 1593–1595, 1597–1599

vlastná rodina: Jánova manželka Barbora¹³⁸; Tomášova manželka Dorota¹³⁹ a ich synovia Martin¹⁴⁰, Juraj a najmladší Imrich, dcéry Kristína a Zuzana

nehnutelný majetok: Tomášovi patrili dva susedné spustnuté domy na námestí, jeden poschodový v susedstve Jána Bogátého (Bogáthy) v hodnote 400 fl., druhý susediaci s domom Mikuláša Nemčanského (Niemczansky) v hodnote 100 fl. Väčší dom pripadol podľa krajinského práva najmladšiemu synovi Imrichovi, ak by to odmietol, môže ho vyplatiť súrodencom druhý najmladší brat Juraj. Najstaršiemu bratovi Martinovi pripadol menší dom, aby si ho opravil.

Martinovi, najstaršiemu bratovi pripadli: 2 ½ greftu vinohradu „v Vysokem poly“, z neho mal vyplatiť ale bratovi Imrichovi 25 fl.; ½ rúbanice vedľa Pala Kermendyho, iná rúbanica, ktorá bola v zálohe; pustý vinohrad „Vlčy hurky“; roľa „pod

134 MNL, Archív Uhorskej komory: Conscriptiones portarum (Sectio „E. 158“), Comitatus Nitriensis Regestum Taxae Nobilium Unius Curiae et Armalistorum, Item Molitorum, Anabaptistarum et Iudeorum in Comitatu Nitriensi existentiorum Anno domini 1600, fol. 71. Keresteš, P.: Lexikón erbov šľachty na Slovensku IV. Nitrianska stolica, s. 244.

135 ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Testamenta No. 651–850, č. 822.

136 Tamže, Protocolum empt. et vendit. domorum 1572–1613, č. 188 (staré č. 8), fol. 98r.

137 Keresteš, P.: Lexikón erbov šľachty na Slovensku IV. Nitrianska stolica, s. 244. Na základe testamentu Jánovej manželky Barbory a zbožných odkazov, ktoré zanechala, bola prinajmenšom ona katolíckeho vieroveryznania.

138 Manželstvo zostalo pravdepodobne bezdetné, pretože Barbora majetkové podiely svojho muža Jána odkázala sirotám po švagrovi Tomášovi. ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Testamenta No. 651–850, č. 822. Svoje rodové majetky i majetky, ktoré jej pripadli po nebohom manželovi Jánovi, odkázala deťom svojej sestry Zuzany Martinovi, Jánovi, Václavovi, Matúšovi a Barbore. Najväčšie podiely pripadli synovcovi Martinovi spolu s domom, z neho mal Martin vyplatiť 100 fl. sirotám po nebohom švagrovi Tomášovi Tichom, zaplatiť prípadné Barborine dlhy a vyplatiť 50 fl. na oltár Panny Márie a 50 fl. na farský Kostol sv. Michala. Tamže. Barbora sa potom znovu vydala, v roku 1601 už vystupuje ako manželka Pavla Záhumeniča (Zahumených). ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Protocolum empt. et vendit. vinearum 1581–1592, č. 189 (staré č. 9), fol. 190v.

139 ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Protocolum empt. et vendit. domorum 1572–1613, č. 188 (staré č. 8), fol. 632r.

140 Jeho manželkou bola Katarína. 11. novembra 1636 spolu krstili syna Imricha. <<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-YNZP-C?i=42&cc=1554443&personUrl=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3AV1H2-RHW>> [4. 3. 2020]

Vlčyma burkamy“ zastavená za 7 fl.; roľa o 2 honoch „*v Dlhých padielcých*“; $\frac{1}{4}$ padielka „*podle Nemčanskeho*“ o $\frac{1}{2}$ hone; roľa štvrtka vo veľkosti 2 honov „*U Starich šibenyc*“; roľa o 2 honoch „*Nad Vynohrady*“; roľa „*v Yezernem poly*“ až k Starohorskému potoku zastavená v sume 11 fl. a iná roľa pokračujúca za touto zastavenou vo veľkosti $\frac{1}{2}$ honu; záhradka za Hornou bránou.

Deťom nebohej Kristíny pripadlo: 8 greftov vinohradu „*v Psycých*“, rúbanica zastavená za 15 fl. u Petra Charváta (Charwat); padielek o 1 hone „*pod Vlčyma burkamy*“, zastavený za 7 fl.; $\frac{1}{2}$ padielka o 2 honoch „*v Dlhých padielcých*“, $\frac{1}{4}$ padielka „*podle Nemčanskeho*“ o $\frac{1}{2}$ hone; roľa $\frac{1}{2}$ štvrte o 2 honoch; $\frac{1}{2}$ role o 2 honoch „*nad Vynohradky*“; roľa o 1 hone „*v Yezernem poly*“, zastavená za 10 fl.; roľa o 1 hone v tom istom poli.

Sestre Zuzane pripadli: polovica vinohradu o 2 $\frac{1}{2}$ grefte „*v Parnofaytich*“, rúbanica zastavená u Jána Citeráka (Cziterak) v sume 14 fl.; roľa o 1 hone „*pod Vysokým polem*“; roľa o 1 $\frac{1}{2}$ hone „*Sekery*“; $\frac{1}{4}$ padielka „*vedle Nemčanskeho*“ o $\frac{1}{2}$ hone; roľa o 2 honoch „*v Šyrokem poly*“; roľa o 1 hone v tom istom poli zastavená v sume 6 fl.; roľa o 1 hone „*v Yezernem poly*“ a padielek o 2 honoch zastavený u Pavla Padiele v sume 10 fl.

Jurajovi pripadli: druhá polovica vinohradu o 2 $\frac{1}{2}$ grefte „*v Parnofaytich*“, zvyšná $\frac{1}{2}$ rúbanice vedľa Pavla Kermendyho; štepnicia zastavená u Juraja Patku; roľa o 1 hone „*pod Vysokým polem*“; druhá polovica role o 1 $\frac{1}{2}$ hone „*Sekery*“; $\frac{1}{4}$ padielka „*podle Niemčanskeho*“ o $\frac{1}{2}$ hone; roľa o 2 honoch „*v Šyrokem poly*“ zastavená u Jána Padiele v sume 20 fl.; roľa o $\frac{1}{2}$ hone „*v Yezernem poly*“; iná roľa o 3 honoch v tom istom poli; roľa o 1 hone „*v Padielcých u Vyšniovcu*“ zastavená u Jána Padiele v sume 4 fl.; roľa o 1 hone „*od Propastnyho potoka az k mezam Vrazystskym*“ pripadajúca bratovi Martinovi – má si ju Juraj vyplatiť; miesto na majer v hodnote 50 fl. za Dolnou bránou – z neho mal vyplatiť súrodencov.

Imrichovi pripadli: 25 fl. ako výplata z vinohradu od najstaršieho brata Martina; rúbanica zastavená u Pavla Padiele v sume 10 fl.; roľa o 1 hone „*pod Vysokým polem*“; roľa o 1 hone v tom istom poli zastavená za 6 fl.; roľa o 1 hone „*v Dlhých padielcých*“; roľa s úhorom o 2 honoch „*v Šyrokem poly*“ siahajúca po Sudoměřický potok; roľa o 2 honoch „*v Yezernem poly*“; roľa o 2 honoch „*v Nových rolach*“, zastavená u Andreja Rybianskeho v sume 13 fl.¹⁴¹

hnuteľný majetok: za šaty mal Martin vyplatiť bratovi Jurajovi 10 fl.

141 Podiel najmladšieho brata Imricha, keďže nebýval v Skalici, dokiaľ sa nevyjadrí, či ho prijíma, majú ho užívať zvyšní dvaja bratia. Rovnako i dom, dokiaľ sa k nemu Imrich neprihlási, môže ho užívať brat Juraj s tým, že všetky investície mu v prípade prevzatia domu musí Imrich zaplatiť.

dátum spísania testamentu: 17. júla 1636 delba majetku nebohého Tomáša.¹⁴²
23. júla 1606, Skalica, Barbora, vdova po Jánovi Tichom¹⁴³

dátum a miesto úmrtia: Ján † medzi 4. februárom a 8. augustom 1600;¹⁴⁴ Tomáš † medzi rokom 1602 a 23. júlom 1606

142 ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Testamentorum, divisionum et transactionum ab anno 1617 usque 1694, č. 183 (staré č. 16), fol. 74r–76r.

143 Tamže, Testamenta No. 651–850, č. 822.

144 MNL, Archív Uhorskej komory: Conscriptiones portarum (Sectio „E. 158“), Comitatus Nitriensis Regestum Taxae Nobilium Unius Curiae et Armalistorum, Item Molitorum, Anabaptistarum et Iudeorum in Comitatu Nitriensi existentiorum Anno domini 1600, fol. 70–71. ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Porotocolum empt. et vendit. vinearum 1581–1593, č. 189 (staré č. 9), fol. 190v.

VEREŠVÁRY JURAJ

varianty priezviska: Veressuáry, Weresswary, Wereswarj, Wereswarj

status: šľachtic¹⁴⁵

zamestnanie: familiár Štefana Ilešházyho (Illyésházy), provizor Bánovského panstva¹⁴⁶, kastelán hradu Pajštún v roku 1596, provizor Pajštúnskeho panstva 1597–1598¹⁴⁷

verejné funkcie: senátor 1601–1602; mešťanosta 1606–1607, 1611–1612; richtár 1602–1603, 1610–1611

vlastná rodina: synovia Gašpar¹⁴⁸ a Melichar

nehnuteľný majetok: mesto zabralo za reštancie zo správovania mestského špi-tála z Jurajovho majetku roľu o 6 honoch v „*Yezernem poly*“ a padielek o 5 honoch v poli „*Krzivý kuť*“. Zvyšné majetky, ako role, lúky, štepnice, sady, vinohrady, dom s lúkou v horách a majer sa mali rozdeliť medzi oboch synov. Prítom však podľa testamentu nebohého otca pripadol dom so záhradou a lúkami v horách v sku-točnosti synovi Melicharovi.¹⁴⁹

Juraj vlastnil: „*v Yezernem poly*“ 5 padielkov, každý vo veľkosti 2 honov, nivku „*u Pusteho mlina*“ vo veľkosti 3 honov a roľu o 6 honoch, zastavenú pánovi Ledenickeému (Ledeniczi). „*Pod Wisokim polem*“ mal padielek „*u Tibelny*“ vo veľkosti 1 honu, nivku „*u Bogatich sadu*“ o 4 honoch, nivku „*u Lazušky*“ o 6 honoch, nivku „*vedle Schisty*“ o 2 honoch a roľu „*proty Kniezy chrastj*“ o 5 honoch. „*W Širokem poly*“ roľu štvrt „*Raipalowsku*“ o 5 honoch, roľu štvrt „*nad Pana Yasenskeho*“ o 4 honoch, zastavenú pánovi Ledenickeému (Ledeniczi). „*V Krzivem Kutie*“ 5 padielkov o 6 honoch, z nich 5 honov pripadlo mestu a posledný vo veľkosti 1 honu bol v zástave. Dva vinohrady „*v Hliniku*“ a dva „*v Mokre Hoře*“ sa podelili synom a rovnako sa mala rozdeliť i štepnicia „*Zlatnikovska*“ a majer s príľahlou záhradou.

hnuteľný majetok: každý syn mal dostať po 3 strieborné lyžice a po 1 cínovej kanvici; Gašparovi pripadli 3 cínové misy, postriebrená šabľa, Melicharovi druhá s pozlátenými „*boglarj*“. Melicharovi 2 kotlíky, Gašparovi medená kanvica. Gašparovi jeden obrus, jedna perina, väčšia a menšia truhlica, 2 kravy, jalovica, ošípaná, 4 husi a sliepky. Melicharovi jeden obrus, malá poduška, spálňa v komore, 4 truhlice, 2 kravy, jalovica, ošípaná, 3 husi a sliepky. Príbuzným nebohého Juraja

145 Usudzujeme tak na základe funkcií familiára a provizora, ktoré zastával.

146 Drška, R.: Mestská správa Skalice do roku 1711, s. 109.

147 Federmayer, Frederik: Úradníci panstva Stupava v rudolfskom období. In: Stupava 7, 2012–2013, s. 24–25.

148 Gašpar a sirota po ňom zomreli pred 21. augustom 1618. K dedičstvu sa prihlásil brat Melichar, aby s ním nemohla disponovať Gašparova manželka. ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Diarium sess. magistrat. annorum 1611–1624, č. 3 (staré č. 22), fol. 308v. Gašparovou manželkou bola Katarína Skolowa, ktorá sa po jeho smrti znovu vydala najneskôr v roku 1620 za Pavla Jassensky. Tamže, fol. 368r.

149 Majetok v Skalici získal Juraj v roku 1599 kúpou od Petra Belaya za 1513 fl.

mali synovia vyplatiť spolu 100 fl. Oba bratia si mali rozdeliť a vymáhať otcove pohľadávky, prípadne zaplatiť aj dlhy po ňom. Melicharovi pripadol kôň za 50 fl., Gašparovi dva kone, voz i pluh. Úrodu zo zasiatého obilia si mali rozdeliť na polovicu a podobne stoličky v otcovskom dome. Vinohradnícke náčinie odkázal Juraj Melicharovi.

dátum spísania testamentu: 13. apríla 1617, delba majetku¹⁵⁰

dátum a miesto úmrtia: † koncom roka 1611, Skalica.¹⁵¹

ZÁVER

Ako vidno, testamenty skalických mešťanov poskytujú množstvo informácií o rodinných väzbách, majetkovom postavení, finančnom zabezpečení i zdrojoch príjmov nielen protagonistov mestskej samosprávy, ale vo všeobecnosti všetkých skupín obyvateľstva, ktoré zanechali svoje testamenty. Poskytujú jedinečné informácie vo viacerých rovinách. Z hľadiska majetkového je zrejmé, že najdôležitejším predmetom testovania boli domy, vinohrady, polia a záhrady. Z hnutel'ných vecí najmä predmety z drahých kovov, peniaze, šatstvo, menej vybavenie domácností. Vzhľadom na absenciu matrík, najmä pre prvú polovicu 17. storočia sú testamenty, pozostalostné súpisy a delby majetku často jediným zdrojom genealogických údajov o testátorovi a jeho rodine, výnimočne naznačujú i vzájomné medziľudské vzťahy. Množstvo zbožných odkazov zase poodhaľuje intenzitu rodinného náboženského života.

Samozrejme, v záujme čo možno najpodrobnejšieho obrazu o jednotlivých najvýznamnejších rodoch, ktoré usmerňovali život v meste, bude potrebné zamerať sa v ďalšom výskume na cechové písomnosti, ktoré naznačia mieru, v akej sa venovali príslušníci týchto rodov remeslu, kúpnopredajné knihy mesta, ktoré pomôžu zmapovať ich majetkovú základňu (domy, vinohrady, role) a napokon veľkú skupinu písomností označených ako *Acta privatorum*, obsahujúcich ďalšie pramene, ktoré sú rozčlenené podľa jednotlivých rodov. Opomenúť netreba ani písomnosti stoličnej proveniencie a pri šľachticoch vlastníciach majetky aj mimo Skalice prichádzajú do úvahy i archívy hodnoverných miest, pred ktorými mohli títo urobiť svoj testament.

Potrebné bude hlbšie sa venovať aj otázke terminológie, nakoľko predložený súbor osôb, ktoré patrili k elitnej skupine obyvateľov Skalice, mal svojimi rodinnými väzbami alebo pôsobnosťou presah aj mimo mesta. Tým vyvstáva otázka, či ide výlučne len o mestské elity, alebo by ich bolo žiaduce správnejšie označovať

150 ŠA TT, PA Skalica, MG Skalica, Testamentorum, divisionum et transactionum ab anno 1617 usque 1694, č. 183 (staré č. 16), fol. 22r–23r.

151 Drška, R.: Mestská správa Skalice do roku 1711, s. 209.

za regionálne spoločenské elity.¹⁵² Zjavné je to napríklad pri skalických tridsiatnikoch, keďže zastávali pozíciu v kráľovskej správe. Obdobne tak možno uvažovať aj o Jurajovi Verešvárym, ktorý bol familiárom neskoršieho palatína Štefana Ilešházyho. Napokon, zdá sa, že aj v sledovanom období 17. storočia boli v rámci obsadzovania popredných postov určujúce vzájomné genealogické prepojenia, ktoré nutne vedú k nastoleniu otázky nepotizmu v skalickej mestskej správe.¹⁵³ Bádanie v tomto smere by mohlo priniesť zaujímavé zistenia azda aj pre skalický tridsiatkový úrad či pozície v správe blízkych feudálnych panstiev.

152 Porovnaj Federmayer, F.: Postavenie úradníka a možnosti úradníckej kariéry v ranonovovekom Uhorsku, s. 98.

153 Drška, Richard: Medzi familiaritou a mešťanstvom. Z osudov šľachtického rodu Bajčiovcov v 16. a 17. storočí. In: Zborník Záhorského múzea v Skalici, 2022, č. 9, s. 72–86.